

KÁROLI GÁSPÁR REFORMÁTUS EGYETEM
PEDAGÓGIAI KAR

**A zongorairodalom általános iskolai, ének-zene órai
alkalmazásának gyakorlata és lehetőségei**

The Practice and Possibilities of the Application of Piano
Literature in Mainstream School Music Education

Készítette:

Kovácsné Kaczur Andrea

tanító BA szakos hallgató

Konzulens:

Dr. Csontosné Dr. Buzás Zsuzsa

főiskolai adjunktus

2021

Tartalomjegyzék

1. Bevezetés.....	1
2. Elméleti háttér.....	3
2.1. A Kodály Zoltán nevéhez fűződő zenepedagógia megvalósulása ma az általános iskolákban.....	3
2.2. A „gyermek-zeneirodalom” ismérvei.....	6
2.3. A zongora szerepe és jelentősége a zeneoktatásban.....	8
2.4. Zongoraművész zeneszerzők az ének-zene tankönyvek alapján.....	10
2.5. A Nemzeti alaptanterv (2020) ének-zene tanórákkal kapcsolatos követelményeinek összevetése a zeneiskolai zongora főtárgy követelményeivel.....	10
3. A kutatás.....	13
3.1. A kutatás kérdései és hipotézisei.....	13
3.2. A kutatás módszerei, eredményei.....	15
3.2.1. A mérőeszköz bemutatása.....	15
3.2.2. A kérdőív mintájának bemutatása.....	15
3.2.3. A kérdőíves kutatás bemutatása.....	17
4. A zongoraismeret online vizsgálata.....	25
4.1. A mérőeszköz bemutatása.....	25
4.2. A zongoraismereti online teszt mintája.....	26
4.3. A mérőeszköz reliabilitása.....	28
4.4. A zongoraismereti teszt eredményeinek bemutatása.....	28
4.5. A teszteredményeket befolyásoló tényezők.....	30
5. Összegzés.....	32
5.1. További kutatási irányok.....	34
Irodalomjegyzék.....	36
Mellékletek.....	39
1. számú melléklet: Ének-zene tankönyvi kutatás eredményének táblázatos megjelenítése	39
2. számú melléklet: A kérdőív.....	41
2. számú melléklet: Online zongoraismereti teszt.....	50

Ábrajegyzék

1. ábra: A Kodály-koncepció fontosabb elemeinek hierarchikus vázlata	4
2. ábra: A kérdőíves minta tanintézményeinek településrész szerinti eloszlása (%p)	16
3. ábra: A kérdőíves minta hangszertudás száma szerinti eloszlása (%p)	17
4. ábra: A kérdőíves minta hangszerjáték szerinti eloszlása (%p)	17
5. ábra: A ének-zene órákon megjelenő zenei kifejezőeszközök és hangszerek (%p)	18
6. ábra: A pedagógusok hangszeres diákjaik alapján való eloszlása (%p)	18
7. ábra: A pedagógusok által használt zenei eszközök aránya (%p)	18
8. ábra: A zeneórai hangszeres zeneirodalom előnyben részesítésének szempontjai (%p)	19
9. ábra: A zeneórai hangszeres zeneirodalom előnyben részesítésének szempontjai (%p)	19
10. ábra: A pedagógusok által figyelembe vett szempontok a zenei anyag kiválasztásakor (%p)	20
11. ábra: A zongorairodalom rétegeinek pedagógusok általi választottsága (%p)	20
12. ábra: A zongorairodalom bevonása az ének-zene óra különböző tevékenységeibe (%p)	20
13. ábra: A zongorairodalom egyes zeneszerzőinek megjelenési gyakorisága az ének-zene órákon (%p)	21
14. ábra: A zenehallgatás tanulói attitűdökre tett hatásai a pedagógusok szerint (%p)	22
15. ábra: A diákok zenekritikai kompetenciáinak fejlettsége a pedagógusok szerint (%p)	23
16. ábra: A zenei elemek felismerésének fejlettsége a diákoknál pedagógusaik szerint (%p)	23
17. ábra: A tanulók zenei képességeinek fejlettsége zenehallgatás során a pedagógusok szerint (%p)	24
18-19. ábra: Példa a tesztfeladatokra	26
20. ábra: A tanulói minta településrész szerinti eloszlása (%p)	26
21. ábra: Az anyák iskolai végzettségének eloszlása (%p)	27
22. ábra: Az apák iskolai végzettségének eloszlása (%p)	27
23. ábra: A tanulói minta hangszertudás száma szerinti eloszlása (%p)	27
24. ábra: A tanulói minta zeneiskolai évek száma szerinti eloszlása (%p)	27
25. ábra: A hangszeres tanulói minta hangszertudás szerinti eloszlása (%p)	28
26. ábra: A teljes teszten és a részteszteken elért teljesítmény (%p)	28
27. ábra: A tanulók elsődleges zenei elemek észlelése szerinti eloszlása (%p)	29

Táblázatok jegyzéke

1. táblázat: A kérdőíves minta tanított korcsoportonkénti elemszáma és nemek szerinti eloszlása (%p)	15
2. táblázat: A kérdőíves minta életkoronkénti és pedagógiai tapasztalat szerinti eloszlása (%p)	16
3. táblázat: A kérdőíves minta pedagógiai végzettség és hangszeres tanulmányok szerinti eloszlása (%p)	16
4. táblázat: A pedagógusok javaslatainak összegzése a hangszeres zeneirodalom reprodukív és improvizatív tevékenységekbe való bevonására	25
5. táblázat: A teszt felépítése	25
6. táblázat: A tanulói minta korcsoportonkénti elemszáma és nemek szerinti eloszlása (%p)	26
7. táblázat: A zongoraismereti teszten elért eredmények (%p)	29
8. táblázat: A zenei műveltségteszt feladatainak megoldottság szerinti sorrendje az átlagok és a szórások alakulása alapján (%p)	30
9. táblázat: A teszteredmények szocio-ökonómiai szignifikancia vizsgálatának eredményei	31
10. táblázat: A teszteredmények nemmel és zeneiskolai tanulmányokkal kapcsolatos szignifikancia vizsgálatának eredményei	32
11. táblázat: Az ajánlott zenehallgatási anyag zongorairodalma az 1-6. évfolyamokon és az ugyanennek a korosztálynak ajánlott zongora főtárgy tananyag	39

1. Bevezetés

„Talán megbűvöl az a misztikus érzés, amely a zongorához köt, de fontosságát mérhetetlennek tartom. Szerintem a hangszerek hierarchiájában a legmagasabb helyet a zongora foglalja el...”
(Liszt Ferenc)

Dolgozatom témájául a zongorairodalom általános iskolai zeneoktatásban való felhasználási lehetőségeinek vizsgálatát és a mai pedagógiai gyakorlatban való megjelenését választottam. A téma számomra adott volt, hiszen középiskolai tanulmányaimat klasszikus zongora szakon végeztem. Természetes, hogy felmerült bennem az a kérdés, hogy ezt a tudást hogyan kamatoztathatom pedagógusként az általános iskolai keretek között, milyen zenei képességek fejleszthetők a segítségével, valamint a zenei ízlésformálás, az értő zenei befogadóvá válás folyamatában pozitív változások érhetőek-e el általa.

A zeneművészeti szakoktatás minden szintjén a zongora az elméleti és gyakorlati oktatás egyik alapvető eszköze. Felhasználjuk a zeneelméleti ismeretek bemutatására, szemléltetésére és felismertetésére is, ugyanakkor a kamarazene, a közös éneklés élményének teljesebbé tételében is jelentős szerepet kap. A középfokú zeneművészeti oktatásban a zongora a tanulók második hangszerévé válik, és az egyetemi szintű ének-zenetanár képzés sem képzelhető el zongoratanulás nélkül.

Az általános iskola alsó tagozatának éveire tehető a gyermekek különböző zenei képességeinek és készségeinek kialakulása, intenzív fejlődése és szenzitív időszaka. Ha ezeknek a képességeknek 10-12 éves korukra a gyermekek nincsenek birtokában, később azok nehezen és csak egy bizonyos szintig fejleszthetők (Buzás és Csontos, 2016). Dolgozatom elméleti háttérében összegzem a Kodály-koncepció jellemzőit, esetleges értelmezési problémáit, részletezem a jelenlegi magyar ének-zene oktatás jellemzőit, illetve a 2.1. fejezetben kitérek a zenepedagógia módszertani megújulásra tett eddigi törekvésekre is.

A zenepedagógusok egyik legtöbb fejtörést okozó mindennapi kérdése, hogy milyen motiváló zenei anyagot kínálnak fel az ének-zene órák során a tanulóknak. Jelenleg a zenepedagógiai kutatások kevésbé foglalkoznak azzal a kérdéssel, hogy a zeneirodalom nap mint nap bővülő tárából valamilyen szempontsor szerint elkülöníthetőek legyenek a gyermeki befogadásra is alkalmas zeneművek. Ezért a 2.2. fejezetben egy új fogalom, a „*gyermek-zeneirodalom*” bevezetésével szeretném a kutatók, módszertannal foglalkozó szakemberek figyelmét felhívni erre a területre.

Kisiskolás korom óta zongorázok, és jellemzően a zenei képzésem minden szintjén a zenetanáraink a zenei ismeretek átadása során a zongorára támaszkodtak. Meglepődve tapasztaltam, hogy nem találtam olyan jellegű pedagógiai kutatást, amely arra irányult volna, hogy hatásvizsgálatokkal támassza alá a zongora énekórákon való alkalmazásának eredményességét, illetve felmérje a zenei képességfejlesztésben való szerepét és hatásait. A 2.3. fejezetben ezért a zongora zenepedagógiai vonatkozásait vizsgálom, majd a 2.4. fejezet segítségével kitérek a zongoraművészek bemutatásának általános iskolai tananyagban való megjelenésére is. A 2.5. fejezetben a Nemzeti alaptanterv (2020) és az Alapfokú Művészetoktatás alapprogramja (2020) tantervi követelményeinek összevetésével a közös feladatokat és célokat térképezem fel, az általános iskolai tankönyvi ajánlásoknak megfelelően összehasonlítom a 6-12 évesek ének- zene óráin megjelenő zongorairodalmat az ugyanennek a korosztálynak ajánlott zongora főtárgy tananyagával.

Kutatásom eredményeit a 3. fejezetben mutatom be, melyben részletezem, hogy milyen szempontokat vesznek figyelembe a pedagógusok a zeneművek kiválasztásakor, mennyire ismerik, és milyen gyakorisággal alkalmazzák a zongorairodalom egyes szerzőinek darabjait, milyen típusú órai feladatokba szokták azokat beépíteni, és eddigi gyakorlatuk a véleményük szerint milyen hatással van a tanulók zenei képességeire. Dolgozatom összegzéssel zárul.

Az általános iskolások zenei képességeinek vizsgálatával több hazai kutatás foglalkozott (*Buzás, 2017; Janurik, 2010; Turmezeyné és Balogh, 2009; Asztalos, 2016*), ugyanakkor a tanulók speciális, zongorával kapcsolatos ismeret-elemeiről igen kevés adattal rendelkezünk. Vizsgálatommal a 4. fejezetben ezt a hiányt is szeretném pótolni.

2. Elméleti háttér

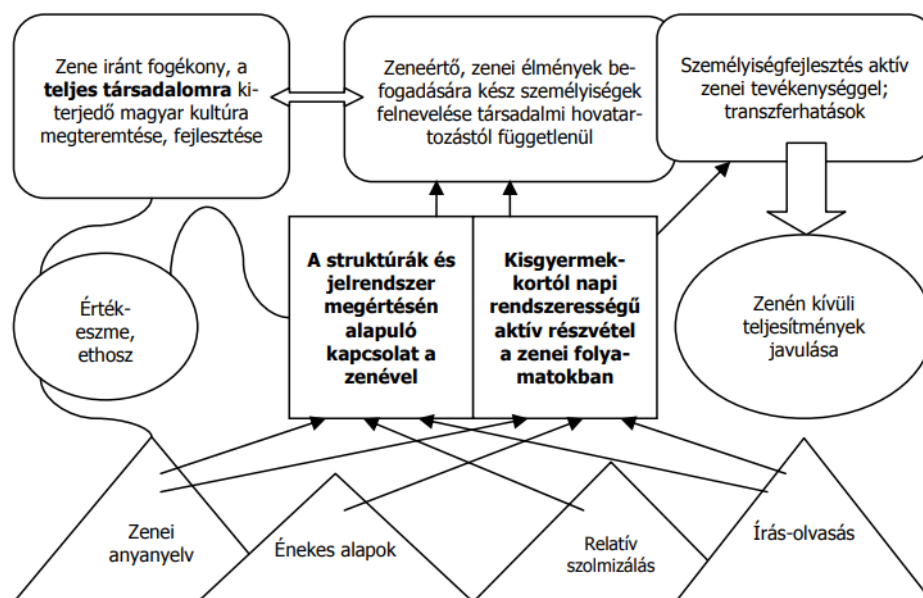
2.1. A Kodály Zoltán nevéhez fűződő zenepedagógia megvalósulása ma az általános iskolákban

A Nemzeti alaptanterv (2020) a zenei nevelést Kodály Zoltán zenepedagógiai és nemzetnevelési elveire építi. Zenepedagógiai megvalósítása ennek a célnak nem könnyű, ugyanis Kodály nem törekedett módszertanának definiálására, rögzítésére. A Kodály-koncepció lényegét, nevelésről alkotott elképzeléseit a zeneszerző interjúiból, nyilatkozataiból, rövid írásaiból, leveleiből és jegyzeteiből rekonstruálják újra a kutatók. Gönczy tanulmányában (2009) rávilágít, hogy a nevelési koncepció megvalósulásának alapfeltétele a Kodály által szükségesnek tartott cél- és értékrendszer, valamint az időkeret, illetve a koncepció megvalósítására alkalmas intézményi keretek megléte is.

Ittész Mihály az alábbi négy pontban fogalmazta meg Kodály zenei nevelésről alkotott elképzeléseinek lényegét:

1. *„minden gyermek részesüljön zenei nevelésben;*
2. *a zenei nevelés bázisa az énekhang, az éneklés legyen,*
3. *a zenével való találkozás az értékközpontúság elvén történjen, s ehhez a zenei anyanyelv jelentse a garanciát,*
4. *a zeneértővé nevelés feltétele a zenei írás-olvasás elsajátítása, amihez (a megfelelő hangzás-elképzelések, érzetek kialakulásához) a relatív szolmizáció szükséges.”* (Ittész, 2004)

A fenti elvek rendszerként alkotják a koncepció egészét, ami feltételezi, ha bármelyik pont sérül vagy hiányzik, már nem beszélhetünk a Kodály-pedagógia megvalósulásáról. A rendszer felépítését, az elemek egymásra épülését, viszonyait mutatja be az 1. ábra.

1. ábra: A Kodály-koncepció fontosabb elemeinek hierarchikus vázlata (Gönczy, 2009)

Pethő (2011) az alábbi pontokban határozta meg Kodály írásaiból annak zenepedagógiai elveit:

- a magyar népdal a zeneirodalom műveivel egyenrangú, és a mindennapi közösségi zenélés részévé lenne jó válnia;
- a népdal és a néptánc szorosan összekapcsolódik, a zenei nevelésnek mindkettő szerves része;
- a zeneelmélet-oktatás célja nem pusztán a zenei ismeretek és koncepciók megtanítása, hanem a zenei tevékenységekre való képesség intenzív fejlesztése;
- a relatív szolmizáció elősegíti a kottaolvasást, amely a zenei műveltség és az örömteli muzsikálás egyik feltétele;
- az iskolában az énektanítás legyen örömteli a tanulók számára, melyet az éneklés és a kollektív érzést erősítő kóruséneklés biztosíthat a minőségi zenei anyag birtokában;
- a zenei nevelést már kora gyermekkorban szükséges elkezdeni, amely által fejlődnek a gyermek képességei, érzésvilága és a fizikuma is;
- akkor kezdje el a hangszertanulást a gyermek, ha már ismeri a zenei írás-olvasás alapjait;
- a szakzenész képzés alapfeltétele a magas színvonalú általános zenei nevelés.

Annak ellenére, hogy Kodály Zoltán érthető útmutatást adott elképzeléseiről, mégis úgy érezhető, hogy nem működik teljes mértékben megfelelően a zenei nevelés rendszere az iskolákban. Nemes (2014) az iskolai zeneoktatás válságának okaként több szempontot nevez meg. Egyre kevesebb a jó amatőr kórus és zenekar, a zenei gyakorlat, és az aktív zenélés hiánya

miatt az értékes zenével való kapcsolatot nehezebb kialakítani. Az amatőr zenei tevékenység biztosítani tudná a megfelelő szintű zenei műveltséget is. A zenepedagógus társadalom még mindig nem definiálta pontosan a zenei nevelés céljait és eszközeit. Harminc éve nem változott a tananyag, nincs elég megfelelő hangszer az iskolákban, és a zongora gyakran el van zárva a gyermekek elől. Kevés az olyan jó muzsikus tanár, aki előadóművészi hitelességgel és kreatívan képes ma az általános iskolában és gimnáziumban a gyerekeket zenére oktatni, és aki rendszeresen maga is jár koncertekre, konferenciákra, bemutatókra és tájékozott az aktuális szakirodalomban. A zenetanításra fordítható időkeretben egy tehetséges pedagógus képes lehet örömteli és maradandó zenei élményeket nyújtani. Nemes szerint a NAT (2020) modern és korszerű, ám a ráépülő kerettanterv sok tekintetben ellentmond az alapidokumentumnak.

Mudri (2021) tanulmányában egy fontos tényre hívja fel a figyelmet, mely szerint a magyar iskolák pedagógiai színterei kevésbé alkalmasak a kodályi zenepedagógiai elvek megvalósítására. Sajnos személy szerint én is tapasztaltam, hogy az iskolák termeinek néha átgondolatlan berendezése miatt nincs elég tér az énekes játékoknak, táncnak és szabad mozgásnak, ezért nem érik el a céljukat ezek az órai tevékenységek, miszerint örömet adjanak és növeljék a közösségérzetet, elősegítsék a gyermekek szociális képességeinek fejlődését. Mudri megemlíti ezzel kapcsolatban, hogy sajnos nagy arányban vannak olyan intézmények, amelyek ének szaktantermet sem tudnak biztosítani, hangszerek pedig nem, vagy igen elhanyagolt állapotban állnak rendelkezésre. Az ingyenes tankönyveknek köszönhetően a tanulóknak nincsenek saját tankönyveik, ugyanazt a sokszor már gyűrött és összefirkált 15-20 példányt használja évről évre egy adott évfolyam minden osztálya.

Érdemes megjegyezni, hogy például a Waldorf-pedagógia és a Freinet-pedagógia egyáltalán nem alkalmaz nyomtatott tankönyveket. Minden gyermek a tanulás folyamatában a saját tankönyvét alkotja meg, tehát ez önmagában végül is nem lehet akadálya a magas színvonalú zenei nevelésnek. Ugyanakkor, ha sajnos egy agyonhasznált és rossz állapotban lévő tankönyvet tesz a pedagógus a tanuló elé, azzal a zenét és az azt képviselő tantárgyat kevésbé teszi vonzóvá a tanuló szemében.

Nemes (2014) szerint *„nem tankönyv kell, hanem jó zenei antológia éneklésre, hangszeres zenélésre, és zenehallgatásra.”* Személyes véleményem is ezt a szemléletet tükrözi, tehát a Kodály-pedagógiának nem része, hogy tankönyvet tanítson a zenepedagógus, sokkal fontosabb, hogy definiálja a pontos cél- és eszközrendszert, és találja meg állandó változásban lévő világunkban a megvalósulásához legalkalmasabb zenei anyagot és pedagógiai módszereket. A szükséges megújulás felismerésének köszönhetően harminc év kutató-fejlesztő munkájának köszönhetően egy új szemléletet közvetítő zenei szaktudományág született meg, a *fejlesztő zenepedagógia*. A *Látható hangok* pedagógiai koncepció a tantervi követelményeknek

megfelelő fontos zenei ismeretek átadása mellett a kodályi elvekre alapozva a hangsúlyt a gyermekek zenei képességeinek fejlesztésére helyezi a zenei nevelés során. (Antal-Lundström, 2021) 2016-ban a Magyar Tudományos Akadémia által kiírt tantárgy-pedagógiai pályázatán két neves zeneművészeti egyetem kutatócsoportja is nyert, akik tudományos hatásvizsgálatokkal is alátámasztották zenepedagógiai kutatási eredményeiket. A Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem Kodály Intézete által kidolgozott modellek a zenei ismeretszerzés folyamatában az érzékelés auditív csatornája mellé társítják a kinezetikus és a vizuális csatornákat a mozgás bevonásával. A Szegedi Tudományegyetem Zeneművészeti Kara által befogadott kutatócsoport célja a hazai hagyományokon alapuló módszertani kultúra gazdagítása többek között a 21. század technikai vívmányait is felhasználva. (MTA-SZTE Ének-zene Szakmódszertani kutatócsoport; MTA-LFZE Aktív Zenetanulás Kutatócsoport, 2021)

Talán az elmúlt évtizedek egyre gyakoribbá váló tudományos igényű zenepedagógiai kutatásainak és azok eredményeinek köszönhetően is a gyermekek zenei képességeinek szerepe felértékelődött. 2020 szeptemberétől már az ötödik évfolyamon is az ének-zene órák száma megduplázódott, tehát heti két ének-zene óra áll a zenepedagógusok rendelkezésére. Az óraszám megnövekedése a még széleskörűbb és igényes zenei tartalom átadását és az intenzívebb képességfejlesztést eredményezheti, ezért is tartom fontosnak a zongorával, a zongorairodalommal kapcsolatos empirikus vizsgálatokat az általános iskolások körében.

2.2. A „gyermek-zeneirodalom” ismérvei

Az irodalomtudomány a 20. század utolsó negyedében kezdett felfigyelni a gyermekirodalmi művekre, mint az irodalom berkein belül létező, de sajátos jegyekkel rendelkező alkotásokra. Azt feltételezem, ha létezik gyermekirodalom, akkor szükséges, hogy legyen „*gyermek-zeneirodalom*” is. Ez a fogalom ma még talán nem is létezik, ezért nem kíséreltem meg dolgozatom behatárolt terjedelme miatt pontosan ezt meghatározni, műfajait és megjelenési formáit, jegyeit pontosan megnevezni, ám összegyűjtöttem a gyermekirodalom fontos jellemzőit és megállapításait a zeneirodalomra leképezve, ezt kiegészítettem az erre vonatkozó módszertani ismeretekkel, amelyek segíthetik a zenepedagógust eligazodni a zeneirodalom által kínált anyagban. Az összegzés alapjául szolgáló forrás Bárdos József és Galuska László Pál: *Fejezetek a gyermekirodalomból* című kötete.

Társadalmi-kulturális kánon szabja meg, hogy mi tartozhat a „*gyermek-zeneirodalom*” körébe. Szereplői közé tartozik a zeneszerző, a zenekultúra intézményrendszere (például a lemezkiadók, hangversenyszervezők, zeneművész-előadók, nyomdák, bolthálózatok), az oktatásirányítás, szülők, nagyszülők és zenepedagógusok is. A társadalmi elvárást a közoktatási

rendszernek kell közvetítenie. Mint a gyermekirodalom, valószínűleg a „*gyermek-zeneirodalom*” is történetileg változó fogalom, az válik részévé, amit egy adott korszak gyermekei befogadni képesek, dekódolható maguk számára a zenei mű értelmi és érzelmi üzenete.

Laczó Zoltán (1984) könyvében a gyermekeknek zenehallgatásra az alábbi szempontok szerint válogatta össze a zenei anyagot:

- a meghallgatandó zeneműnek biztosítania kell a felismerés örömét, ezért a jó „*gyermek-zeneirodalomnak*” támaszkodnia kell a gyermekek ismert gyermekdal-készletére előzetes ismereteire;
- a gyermek figyelmét kisiskolás korban a színes, tarka, érdekes tulajdonságok vonzzák, ezért a „*gyermek-zeneirodalom*” sajátossága, hogy a zeneművekben jól elkülöníthetőek a gyermekek által is ismert hangszínek, a zenei anyag mozgékony, változatos, a szólamok „bújócskáznak” egymással, ezáltal éber marad a gyermeki figyelem;
- a kisiskolás kort a gyermekirodalom a „*mesekornak*” nevezi, ehhez az életkori sajátossághoz kapcsolódnak azok a zenei anyagok, melyekhez játékos történet vagy meseszöveg kapcsolódik, segítve a történeten, szövegen keresztül az érzelmi kapcsolódást a zenével;
- a művek terjedelmének igazodnia kell a gyermeki figyelem fejlettségi állapotához, tehát míg kezdetben akár csupán félperces zenei anyagot képes tudatosan feldolgozni a gyermek, a 4. évfolyam végére már a 4-5 perces, vagy talán még hosszabb és összetettebb zeneművek figyelmes meghallgatására is képessé válik. A gyermekirodalomban is megtalálható ez a terjedelmi növekedés. Az iskolába lépő gyermek a mesékkel, rövid versekkel találkozik először, majd szép fokozatosan jut el a meseregényeken keresztül a gyermekregényekig a kisiskolás kor végére;
- a tisztán hangszeres zeneművek sem maradhatnak ki a „*gyermek-zeneirodalom*” tárházából, de mivel a gyermeki értelmezés még segítségre szorul, nem minden zenemű emelhető be a zeneirodalmi kánonból. A programzenei művek, a karakterdarabok tökéletes megoldást adnak erre a problémára;
- a nem programzenei kategóriába tartozó hangszeres zeneművek már az előbbieken felsorolt típusú zeneművek értelmezésében jártasságot szerzett gyermeki korosztálynak ajánlottak.

A fenti felsorolást még az alábbiakkal egészíteném ki a „*gyermek-zeneirodalom*” jellegzetességeit keresve:

- a különböző hangulatok, érzések és érzelmek értelmezési képessége hosszú tanulási folyamat része, ennek megfelelően a gyermek életkora nagyban befolyásolja azok

felismerését és átélését. Ezek zenei ábrázolásának megfigyelése még bonyolultabb, összetettebb folyamat a gyermek számára, ezért fokozatosan kell haladni az egyszerűtől az egyre bonyolultabb felé;

- a gyermek lételeme a mozgás, a zene pedig a táncokon keresztül kapcsolódik legszorosabban a mozgással, tehát a „*gyermek-zeneirodalom*” egyik fontos szegmense a táncokhoz kapcsolódik; (Bodnár, Erdős és Kabdebó, 2015)
- a jó gyermekirodalom fontos jellemzője a kifinomult humor is, így a „*gyermek-zeneirodalom*” sem nélkülözheti azt, hiszen a zene is él a humor fogalmával, ám fel kell tudni azt ismernie a befogadónak;
- „szórakoztat, nevel, szocializál, magatartás- és döntésmintákat ad, interperszonális kapcsolatok létrehozására tanít és készítet, gondolkodtat, fejleszti a fantáziát és a memóriát, javítja az érzelmek átélésének és kifejezésének képességét, segít megismerni és megérteni a világot” (Bárdos és Galuska, 2013, 22. p.).

Felvetődik a kérdés, hogy a populáris zene része lehet-e a „*gyermek-zeneirodalomnak*”? Dominkó (2020) szerint a gyermeknek minőségi, értékes zenét szükséges biztosítani stílustól és műfajtól függetlenül. Nemes (2014) kiemeli a tényt, hogy zeneileg sokszínű világban élünk, sokféle stílus és zenei műfaj él egymás mellett, és a fiatalabb generáció mindenevő. A Zeneakadémiáról kikerülő kiváló fiatal klasszikus zenészek közül is egyre többen nyitnak a nem klasszikus műfajok irányába. Engem ez a tény reménnyel tölt el, ugyanis a populáris zenésztársadalom egyre magasabb szintű zenei képzettsége garanciát adhat az ezekben a műfajokban létrejövő zenei produktumok minőségére is. Tehát feltételeznem kell, hogy a populáris zeneirodalomnak és a klasszikus zeneirodalomnak van egy olyan közös metszete, mely a fenti szempontoknak egyaránt megfelel, véleményem szerint ennek lenne jó képeznie a „*gyermek-zeneirodalom*” törzsanyagát.

2.3. A zongora szerepe és jelentősége a zeneoktatásban

A zongora a szemfényvesztés, a varázslat birodalmába tartozik. Olyan valamit tud, amit a többi hangszer nem. Anton Rubinstein szerint nem egy, hanem száz hangszer rejtőzik benne egyszerre. (Baranyay, 2013) A legnagyobb zeneszerzők is az érzelmek és a gondolatok rendkívül széles skálájának közvetítését bízták rá. A zongorairodalom nagyobb, mint az összes többi hangszeré együttvéve. Hangterjedelmének köszönhetően a zongorázó egymaga szólaltathat meg egy sokszólamú, bonyolult zenei anyagot, hangszínlehetőségei pedig képessé teszik sok zenekari hangszer utánzására is. (Bánky, 2019) A zenei nevelésben betöltött szerepét is ezeknek a jellemzőknek köszönheti. A zenei nevelés gyökerei egészen a 16. századig vezethetők vissza, amikor a latin iskolákban az egyházi zene jelentette a zenei műveltség alapját. A 19. századig

a zenei nevelés énekalapúnak maradt meg, hangszerjátékot tanulni csak a módosabbaknak volt lehetősége magántanárokon keresztül. Az 1800-ban Gróf Festetics György által alapított keszthelyi magán-zeneiskola öt éves képzésében már a diákoknak elsőként a zongorával kellett megismerkedniük a hangszerek közül. Az 1828-ban alapított egri Tanítóképezde szintén nagy hangsúlyt fektetett a zenei nevelésre, amelynek tantárgyai között például az orgona is szerepelt (Váradi, 2014). A kor középosztálybeli városi polgárainak biztosított „jó nevelés” egyik szinte kötelező eleme – különösen a lányok esetében – a zongora- és / vagy énektanulás volt (Fónagy, 2014). Az 1840-ben megjelent népiskolai törvénytervezet tantárgyai között az éneklés mellett az orgonát is említi. A katolikus főiskolák és tanítóképzők többnyire csak orgonán és zongorán biztosítottak hangszeres tanulmányokat. Az alapfokú zeneoktatás Magyarországon a 20. század fordulója után kezdődött meg, ahol elsősorban zongorát, hegedűt és gordonkát oktattak (Váradi, 2014).

Magyarországon a zenei nevelés Kodály Zoltán elvei mentén folyik, aki hangszerként a furulyát helyezi előtérbe, a zongora használatát pedig nem javasolja. A Carl Orff neve által fémjelzett zenepedagógia szintén nem alkalmaz zongorát, de a többi hangszerhez a hangszínük miatt jól társuló csembalót, klavichordot vagy spinétet előnyben részesíti (Andorka, 2013). Emile Jaques-Dalcroze és Edgar Willems zenepedagógiai koncepciójának viszont nélkülözhetetlen kelléke a zongora és az azon tökéletesen improvizálni tudó pedagógus (Adoratus Kórus, 2015).

A zenehallgatás az 1978-ban bevezetett tantervvel épült be az ének-zene tantárgy tananyagába (Váradi, 2014). A mai gyakorlat szerint az iskolába felkerülő hat-hét éves tanulók a zongora hangszínével ismerkednek meg legelőször a hangszerek közül a furulya mellett. Váradi és Dragony (2018) az egyházi iskolák zenei nevelésben betöltött szerepét vizsgálva arra a következtetésre jutottak, hogy az egyházi iskolák ének-zene szaktantermében magasabb arányban található zongora, a szaktanárok tudnak hangszereken játszani és szignifikánsan gyakrabban is használják azokat a tanítás során.

Szentkirályi (2015) az izlandi, a romániai és a magyarországi zeneiskolai oktatás kapcsán vizsgálta a tanulók hangszerválasztási szokásait is. Eredményei alapján mindhárom országban a legnépszerűbb hangszer a zongora. Az Alapfokú Művészetoktatás alapprogramja (2020) a zongorát alaphangszerként tekinti, ugyanis minden hangszer oktatásának minimálisan szükséges taneszközei közé sorolja azt. Emellett a zenei készségeket fejlesztő szolfézs és zeneelmélet tantárgyak is erősen zongorahangszín-dominánsak.

Rauscher kutatásai eredményeként arra jött rá, hogy a zongora és a hegedű nagyobb hatást gyakorolnak az agykéregre, mint más hangszerek. Mind a téri képességek vizsgálatakor, mind a matematika, a tudományok, a mérnöki munka vagy a sakk területein is jobb eredményt

érték el a zongorán tanuló alanyok, mint mások. Fontosnak tartja a zenei műveltséget, illetve a hangszeres oktatást a kognitív készségek fejlesztésében, és ezt a képzettséget állítása szerint a zongora teszi leginkább elérhetővé (Benedekfi és Buzás, 2016). A zongora tehát sokféle irányban és intenzíven tudja fejleszteni a gyermekek képességeit, ezért is tartom a mai zenei nevelés egyik alaphangszerének a zongorát.

2.4. Zongoraművész zeneszerzők az általános iskolai ének-zene tankönyvek alapján

A zene megszületéséhez nem elég a zeneszerző saját gondolatait partitúrába önteni, nélkülözhetetlen számára az előadóművész interpretációja általi folytonos újjászületés. A partitúra lényegében egy váz, amit az előadóművész kelt életre. Évszázadokig a zeneszerző egyben az előadó is volt. Az előadói és a zeneszerzői tevékenység szétválása igazán a 20. században történt meg, valószínűleg azért, mert a hangszerfejlesztéseknek köszönhetően ekkorra azok olyan előadó-technikai bravúrokra lettek képesek, amelyeknek köszönhetően a hangszeres oktatás is külön választotta az előadóművész- és a zeneszerzőképzést (Terényi, 2008). Az iskolai ének-zene oktatás elsősorban a zeneszerzői tevékenységre fordít figyelmet, ezért az előadóművészi tevékenységgel a tanulók a korábbi zenetörténeti korszakok előadó-zeneszerzőin keresztül találkoznak leginkább. Az ének-zene tankönyveket átnézve azt kerestem, azok milyen mélységben jelenítik meg ezeknek a zeneszerzőknek a zongoraművészi tevékenységét is.

A zongoraművész komponisták zeneszerzői és zongoraművészi tevékenységei szétválaszthatatlanul egészítik ki egymást. Többüknek zenetörténeti és hangszertörténeti újítások sokaságát köszönhetjük zeneszerzőként, ugyanakkor ezek az újítások előadóművészi nagyságuknak köszönhetőek, ezért talán nagyobb hangsúllyal lehetne megjeleníteni munkásságuk előadóművészi oldalának is a tananyagban. Leginkább a zenepedagógusok pedagógiai szemléletén múlik az, hogy a mai ifjúság milyen mértékben választja szét a zeneszerzői és az előadóművészi tevékenységet, és az utóbbit mennyire tartja fontosnak és hangsúlyosnak egy-egy zenei felvétellel vagy koncerttel kapcsolatban.

2.5. A Nemzeti alaptanterv (2020) ének-zene tanórákkal kapcsolatos követelményeinek összevetése a zeneiskolai zongora főtárgy követelményeivel

A NAT (2020) a művészeti nevelés feladatákként az értelmi és érzelmi intelligencia fejlesztésében való egyensúly megteremtését nevezi meg, mely hatással van a gyermekek gondolkodására, kreativitására, emlékezőtehetségére és képességeikre egyaránt. Céljai között van a harmonikus társadalmi együttélés elősegítésén keresztül lényegében a személyiség egészének fejlesztése, a művészet különböző területeinek megismerése, esztétikai

alapfogalmak elsajátítása, ízlésformálás és nem utolsósorban a problémamegoldó gondolkodás kialakítása.

A Kodály zenepedagógiáján és nemzetnevelési elvein alapuló ének-zene tantárgy oktatása elsősorban fejlesztőpedagógiai tevékenységet jelent, és az elsajátítandó elméleti ismereteknek is ezt a fejlesztő tevékenységet kell szolgálniuk. A tevékenység-központú, énekhang alapú zenei nevelés segíti a tanulót az adott zenei élményben való elmélyülésben, míg a tanár és diák együttműködésén alapuló aktív alkotótevékenység a tanár-diák kapcsolatot erősíti. Ki kell alakítani a tanulóknál az érték-központú zenei anyanyelv értő szeretetét, ezért a népzene, a népdalkincsünkre kell alapozni, és erre épül a klasszikus zeneművészettel való foglalkozás.

A NAT (2020) kiemeli a kóruséneklés szerepét, minek eredményeként a tanulók megtanulnak alkalmazkodni, felelősséget vállalni, egy célért odaadóan dolgozni, kialakul az igényesség, a fegyelem és az egymásra való figyelés szükséglete. A kodályi elveken alapuló zenei köznevelés célja végső soron az, hogy a felnövekvő nemzedék büszke legyen a magyar kultúrára és kötődjön szülőföldünk értékeihez.

Az oktatásspecifikus célokat a köznevelés különböző szintjein az alaptanterv az életkori sajátosságokhoz és kognitív képességekhez igazítja. Az alapfokú zenei nevelés legfontosabb időszakának az általános iskola alsó évfolyamait tekintve az agy fiatalkori plaszticitása miatt. Erre az időszakra tehető a hallás- és ritmikai készségek ugrásszerű fejlődése, ezért ezek fejlesztése az elsődleges cél, így épülhet rá az 5-8. évfolyamokban és a középfokú oktatásban többek között a zenei önkifejezés és az érzelmi intelligencia további fejlesztése. Ezzel a zenei nevelés legfontosabb időszakának az alsó tagozat évfolyamait kell tekintenünk, az itt el nem sajátított képességek a későbbiekben már nehezebben fejleszthetők, és az egyéb, nem zenei képességekre tett hatásai sem érvényesülnek, növelve ezzel a más tantárgyak oktatása során is a fejlesztésekre fordított időt.

A zenei írás-olvasás oktatása eszköz, nem pedig cél. A kottaolvasás az univerzális zenei jelrendszer megismerésével többek között a logikai gondolkodást, a tér-, tájékozódási képességeket fejleszti. A relatív szolmizáció a tiszta intonáció fejlesztését is szolgálja, ezáltal az éneklés és zenei alkotás tevékenysége esztétikai élménnyé válik, a tanulónak sikerélményben van része, és ezek a pozitív élmények a zenei tevékenységekben való elmélyülésre sarkallják a diákokat.

A NAT (2020) a zenei nevelést nem szorítja az iskola és a tanóra falai közé, társadalmi felelősségé emeli, melyben a köznevelés és a kultúrát közvetítő intézmények és szervezetek együttműködését várja el. A zenei élményszerzés legfontosabb forrásaként a kóruséneklést

nevezi meg, de lehetőséget biztosít a koncertpedagógia, az iskolai néptáncoktatás, népdalkörök, népdalegyüttesek és kamaraegyüttesek bevonására is.

Az ének-zene tanításának egyik általános célja a tanuló érdeklődésének felkeltése is, így akár alapfokú zeneoktatásban is részesülhetnek a tanulók. Az Alapfokú Művészetoktatás alapprogramja (AMA) (2020) is fejlesztőpedagógiának nevezi a művészeti nevelést, melynek része az alapfokú zeneoktatás is. A hangsúly a követelmények teljesítésével való képesség- és személyiségfejlesztésen van. Az alapfokú művészetoktatás keretében folyó zenei nevelés az érdeklődő és fogékony tanulók képességeinek fejlesztésére ad alkalmat az életkori sajátosságok figyelembevételével itt is.

A zongora főtárgy tanításának célja a hangszer megismerésén és annak hangszertechnikai kezelésén túl olyan zenei képességek fejlesztése is, mely a hangszer polifonikus megszólaltathatóságának köszönhető, így ezek a képességek csak ezen a hangszeren fejleszthetők akár már hatéves kortól. A tanuló megtanulja a dallam és kíséret egymáshoz való viszonyát értelmezni, fejleszti a zenei hallását, a tiszta intonációt, a melodikus, a polifon és a funkciós hallást. A zongora főtárgy oktatása is az előképző évfolyamokban az éneklésre alapoz, zenei anyagának törzsét a mondókák, gyermekdalok, később a magyar gyermekdal- és népdalfeldolgozások adják. (AMA, 2020)

Kíváncsi voltam, hogy az alapfokú zongoraoktatás 6-12 éves tanulóknak ajánlott tananyagából az ének-zene órákon mely művekkel és mely szerzőkkel ismerkednek meg a tanulók, ezért kigyűjtöttem két ma is használatos ének-zene tankönyvcsalád, a Mozaik tankönyvkiadó és az Oktatókutató és Fejlesztő Intézet (OFI) tankönyveinek az 1-6. évfolyamain ajánlott zenehallgatási anyagának zongorairodalmát. Hasonlóan tettem az ugyanennek a korosztálynak ajánlott zongora főtárgy anyagaival. Kutatásom eredményét az 1. számú mellékletben található 11. táblázatban összegeztem. Világossá vált számomra, hogy a zongorairodalom magyar zeneszerzőinek művei közül többnyire csak Bartók Béla művei jelennek meg az általános iskola alsó tagozatos és 5-6. évfolyamos ének-zene órákon. A 20. század zeneszerzői között sokan az ő és Kodály Zoltán tanítványai és követői, ezért a műveikkel való megismerkedés a magyar zenei anyanyelv mélyebb elsajátítását is elősegíthetné. Például Kurtág György: *Játékok* című sorozata kiváló terepet adhat a ritmus- és hallásfejlesztésre, mindezt a tanulóknak is könnyen feldolgozható formában.

3. A kutatás

Kutatásom két részből áll. Az első részben az ének-zene órák hangszeres zenei anyagának kiválasztásával és alkalmazásával kapcsolatos kérdőíves online felmérés eredményeit részletezem. Általános iskolai tapasztalattal rendelkező zenepedagógusok töltötték ki egy 35 kérdésből álló kérdőívet, amelynek segítségével vizsgáltam a zenei élményszerzéshez rendelkezésre álló eszközöket és módszereket, továbbá kíváncsi voltam a zongorairodalom egyes zeneszerzőinek ismertségére és megjelenési gyakoriságára az ének-zene órákon, ugyanakkor érdekelt a pedagógusok tapasztalata is, hogy milyen hatással van a hangszeres zeneirodalom alkalmazása a tanulók zenei képességeire és zenével kapcsolatos attitűdjeikre. A második részben egy 32 kérdésből álló hangszerismereti tesztet töltötték ki 10-12 éves tanulók. A teszt kérdései a zongorával kapcsolatos hangszer-, zeneszerzői- és előadóművészi ismereteiket célozzák meg, ugyanakkor irányított zenehallgatás segítségével egyes zenei képességeik fejlettségét is vizsgálja.

3.1. A kutatás kérdései és hipotézisei

A kérdőíves kutatáshoz kapcsolódó hipotéziseim:

1. Az ének-zene órákon kevés diák találkozik a pedagógus zongorajátékával.
2. A pedagógusok a zongorairodalommal kapcsolatban csak a legismertebb zeneszerzők műveivel és az ének-zene tankönyvek által ajánlott zeneművekkel ismertetik meg diákjaikat.
3. A hangszeres zeneirodalom az ének-zene órákon csak a befogadói tevékenységekkel kapcsolatosan, a zenehallgatás során jelenik meg.
4. A pedagógusok figyelme a zeneszerző és a zenemű ismertetésére fókuszál a zenehallgatással kapcsolatban, az előadóművészi tevékenység nem kerül tárgyalásra.
5. A tanulók zenei perцепciós képességeinek hiányossága tapasztalható a hangszeres zeneművek megfigyeltetése során.

A kérdőíves kutatáshoz kapcsolódó kérdések:

1. A pedagógusnak rendelkezésére áll-e zongora és tudja-e azt alkalmazni az ének-zene órákon?
2. A pedagógusok ismerik-e a zeneiskolai zongora főtárgy tananyagában szereplő zeneszerzőket és műveket?

3. A pedagógusok milyen aktív zenei tevékenységekbe tudják bevonni a hangszeres/zongora zeneirodalmat óráikon?
4. Mennyire tartják fontosnak a pedagógusok az előadóművészek megismertetését diákjaikkal?
5. Milyen mértékben tapasztalják a pedagógusok a dinamika-, hangmagasság- és tempóészlelési képességjellegű problémákat diákjaiknál?

A zongoraismereti teszthez kapcsolódó hipotéziseim:

1. A tanulók jól ismerik a zongora felépítését és működését.
2. A tanulók ismerik a zongorairodalom fontosabb zeneszerzőit, de nem ismernek zongoraművész előadókat.
3. A diákok, míg a zongora hangszínét biztonsággal felismerik, addig a csembaló jellemzőit kevésbé ismerik.
4. A 10-12 éves tanulók a zenemű szerkezetét biztonsággal felismerik zenehallgatás során, ugyanakkor nehezen azonosítják be a tempóváltozásokat, hangmagasságbeli különbségeket, és a tanult ritmikai elemeket.
5. A zongora billentyűzetének látványa segítheti a tanulót a kottaolvasásban.

A zongoraismereti teszthez kapcsolódó kérdések:

1. Ismerik-e a tanulók a zongora egyes alkatrészeit és azok funkcióit?
2. A tanulók ismerik-e a zongorairodalom ismertebb zeneszerzőit és a híres magyar zongoraművészeket?
3. Felismerik-e a diákok a zenehallgatás keretében a zongora és a csembaló hangszínét?
4. Be tudják-e azonosítani a diákok a hallott zenemű szerkezeti felépítését, szólamainak hangmagasságbeli különbségeit, a zenemű tempóváltozásait és ritmikai elemeit?
5. Mennyire segíti a diákok felismerő kottaolvasását, ha zongorabillentyűzetet is látnak zenehallgatás közben?

3.2. A kutatás módszerei, eredményei

3.2.1. A mérőeszköz bemutatása

Saját készítésű online kérdőívem célja, hogy megismerjem a pedagógusok hangszeres zeneirodalommal, kiemelten a zongorairodalommal való ismereteit, kapcsolatát, a zenei képességfejlesztésben való felhasználásukkal kapcsolatos tapasztalataikat. A kérdőív elején a pedagógusoknak nyolc általános, háttérváltozókkal kapcsolatos kérdést (nem, kor, oktatási intézmény helye, pedagógiai végzettség, pedagógiai tapasztalat években, tanított általános iskolai évfolyamok, hangszertudás, zenei tanulmányok) tettem fel. Az ezt követő szakaszban azt mértem fel, hogy milyen hangszerek és eszközök állnak a pedagógus rendelkezésére a tanulók zenei élményeinek bővítésére és vannak-e hangszeres oktatásban résztvevő tanulók osztályaikban. Arra is kíváncsi voltam, hogy milyen szakmai szempontokat és ajánlásokat vesznek figyelembe a tanórán használt zenei anyag kiválasztásakor és mely zenei stílusokból válogatnak. A következő szakaszban azt vizsgáltam, hogy a zongorairodalom széles skálájából mely zeneműveket alkalmazzák a tanóráikon, milyen típusú tevékenységekbe vonják be őket és mely zeneszerzők műveit milyen gyakorisággal veszik elő oktatási céllal. A kérdőívem utolsó szakaszában az iránt érdeklődöm, hogy a pedagógusok tapasztalatai szerint a hangszeres zeneirodalom felhasználása milyen hatással van a tanulók személyiségére, a zenével kapcsolatos attitűdjeikre és zenei képességeikre.

3.2.2. A kérdőív mintájának bemutatása

A kérdőíves felmérés 2020. november elejétől zajlott 2021. február végéig országosan a 6-12 éves tanulók általános iskolai zenei nevelésében tapasztalatot szerzett pedagógusok körében, összesen 98 fő részvételével. Az általános iskolai alsó tagozat évfolyamain tanító pedagógusok elemszáma a legmagasabb (48 fő), a férfiak aránya viszont elenyésző (2%) a nemek szerinti eloszlásban (1. táblázat).

1. táblázat: A kérdőíves minta tanított korcsoportonkénti elemszáma és nemek szerinti eloszlása (%p)

Oktatott általános iskolai évfolyamok	N	Nő (%)	Férfi (%)
Alsó tagozat	48	98	2
Felső tagozat	28	96	4
Alsó és felső tagozat	22	100	0
Összesen	98	98	2

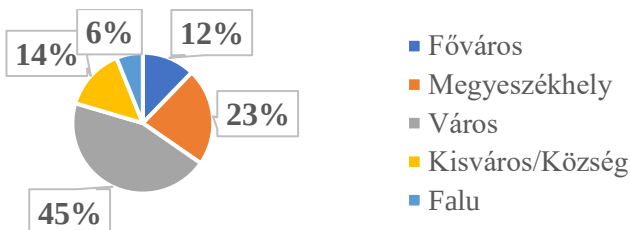
A kutatásban résztvevő pedagógusok életkorát és az ének-zene tantárgy oktatásában szerzett tapasztalataik éveinek számát is fontosnak tartottam megtudni a kérdőív segítségével. A kutatásban résztvevő pedagógusok többsége a 41 év feletti korosztályt képviseli (összesen 72%), míg hozzávetőlegesen egyenlő arányú az ének-zene tantárgy oktatásában szerzett

pedagógiai tapasztalatok éveinek száma szerinti eloszlás. A legmagasabb százalékszámban (26%) a 21-30 év tapasztalattal rendelkező pedagógusok jelennek meg (2. táblázat).

2. táblázat: A kérdőíves minta életkoronkénti és pedagógiai tapasztalat szerinti eloszlása (%p)

Tapasztalat Kor	0-5 év (%)	6-10 év (%)	11-20 év (%)	21-30 év (%)	31-40 év (%)	Összesen (%)
18-30 év (%)	8					8
31-40 év (%)	10	6	2			18
41-50 év (%)		6	14	12	6	38
51-60 év (%)			4	14	16	34
Összesen:	18	12	20	26	22	

A kérdőív elején arra voltam kíváncsi, hogy a pedagógusok lakhely szerint milyen típusú településen dolgoznak. Megközelítőleg felük nem megyei jogú város oktatási intézményében dolgozik, sokan Magyarország valamelyik megyei jogú városában tanítanak, illetve kisebb arányban a fővárosban, községekben és falvakban dolgoznak (2. ábra).

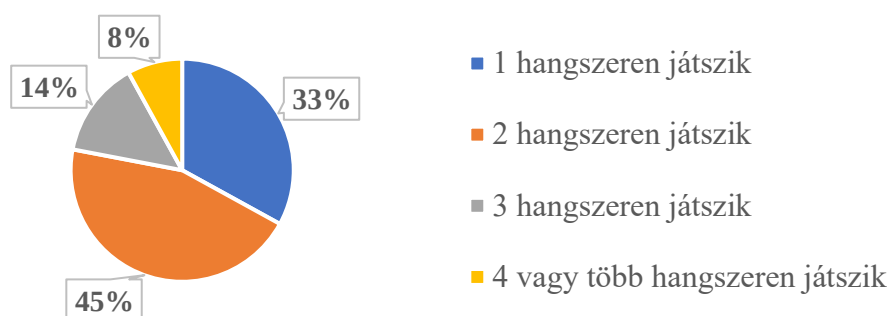
2. ábra: A kérdőíves minta tanintézményeinek településrész szerinti eloszlása (%p)

Pedagógiai végzettség alapján szinte egyenlő arányban jelennek meg a nem zenei műveltségterülettel végzett tanítók (26%), a zenei műveltségterülettel végzett tanítók (31%) és az ének-zenetanár végzettségűek (34%). Legkevesebben zeneművésztanári diplomával (6%) rendelkeznek. Megközelítőleg felük (41%) folytatott hangszeres tanulmányokat zeneiskolai képzés keretében, 20%-uk egyáltalán nem vett részt hangszeres képzésben, kisebb arányban pedig a zeneművészeti képzés középfokú vagy felsőfokú főiskolai, esetleg egyetemi képzésében részesültek (3. táblázat).

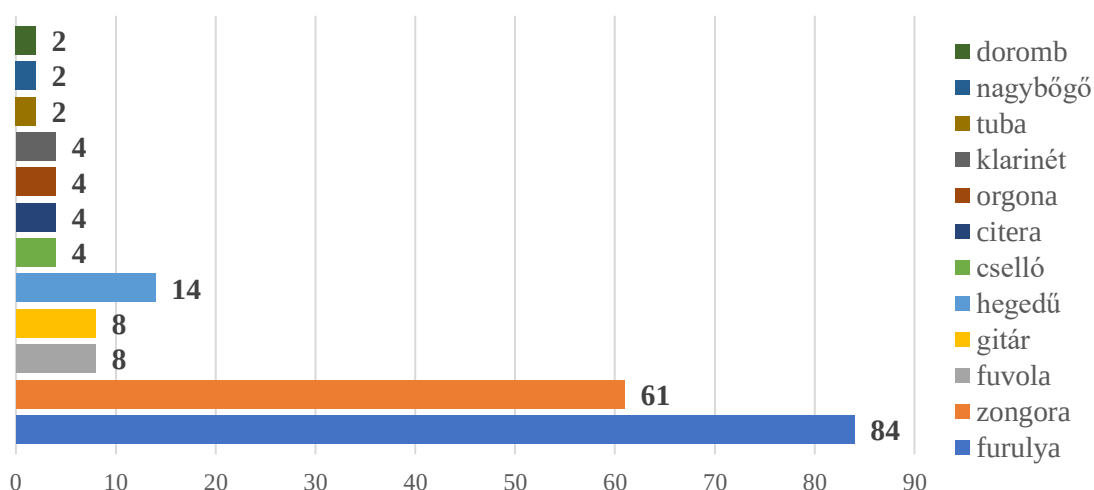
3. táblázat: A kérdőíves minta pedagógiai végzettség és hangszeres tanulmányok szerinti eloszlása (%p)

Pedagógiai végzettség	Tanító nem zenei műveltség- területtel (%)	Tanító zenei műveltség- területtel (%)	Ének-zene- tanár (%)	Zeneművész- tanár (%)	Összesen:
Hangszeres képzés foka					
Nincs (%)	16	2	2		20
Zeneiskola (%)	8	27	6		41
Zeneművészeti középiskola (%)			8		8
Zeneművészeti főiskola (%)	2	2	8	2	14
Zeneművészeti egyetem (%)			10	4	14
Összesen:	26	31	34	6	

A kérdőív tartalmazta a hangszertudásra vonatkozó adatokat is. A pedagógusok mindegyike játszik hangszeren. Megközelítőleg felük két hangszeren tud játszani (45%), kisebb arányban vannak, akik három, de akár négy vagy több hangszeren is játszanak (3. ábra). A minta majdnem minden tagja játszik furulyán (84%), zongorán több mint felük (61%), más hangszereken pedig csak kisebb arányban jelenik meg a hangszertudás (4. ábra).

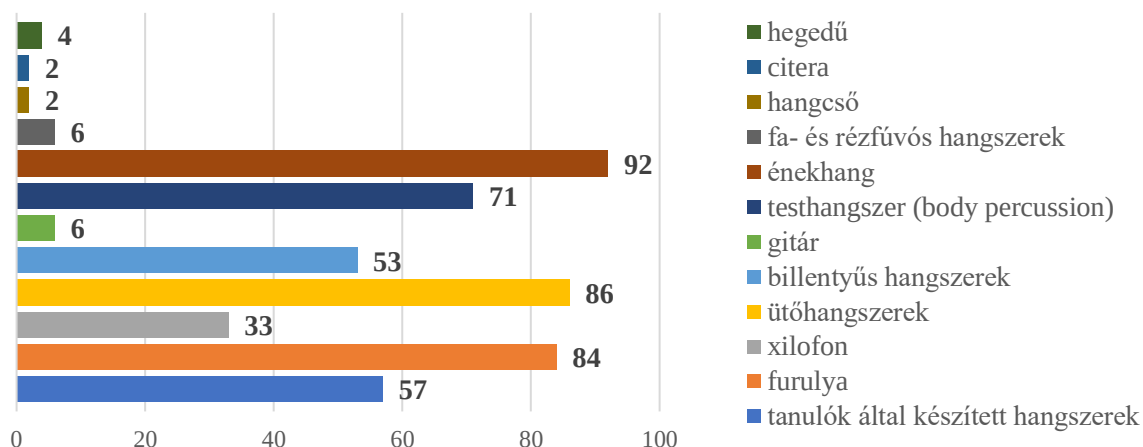
3. ábra: A kérdőíves minta hangszertudás száma szerinti eloszlása (%p)

4. ábra: A kérdőíves minta hangszerjáték szerinti eloszlása (%p)

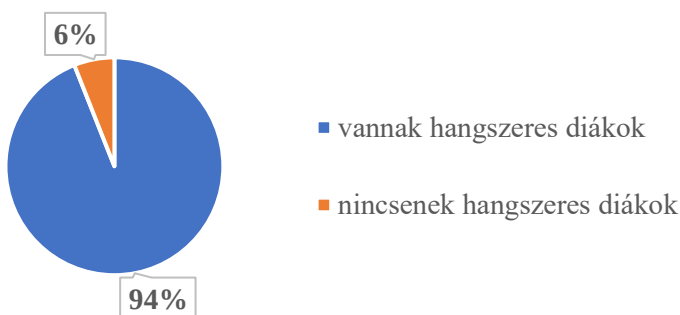
3.2.3. A kérdőíves kutatás bemutatása

Kérdőívem első kérdéseként feltettem azt a kérdést, hogy milyen zenei kifejezőeszközökkel, hangszerekkel találkozhatnak a diákok a pedagógus által vezetett ének-zene órákon. A pedagógusok a legmagasabb arányban az énekhangot (92%), az ütőhangszereket (86%), a furulyát (84%), a testhangszereket (71%) jelölték meg. Több mint felük biztosítja még a tanulók által készített hangszerekkel (57%) és a billentyűs hangszerekkel (53%) való találkozást a diákjainak (5. ábra).

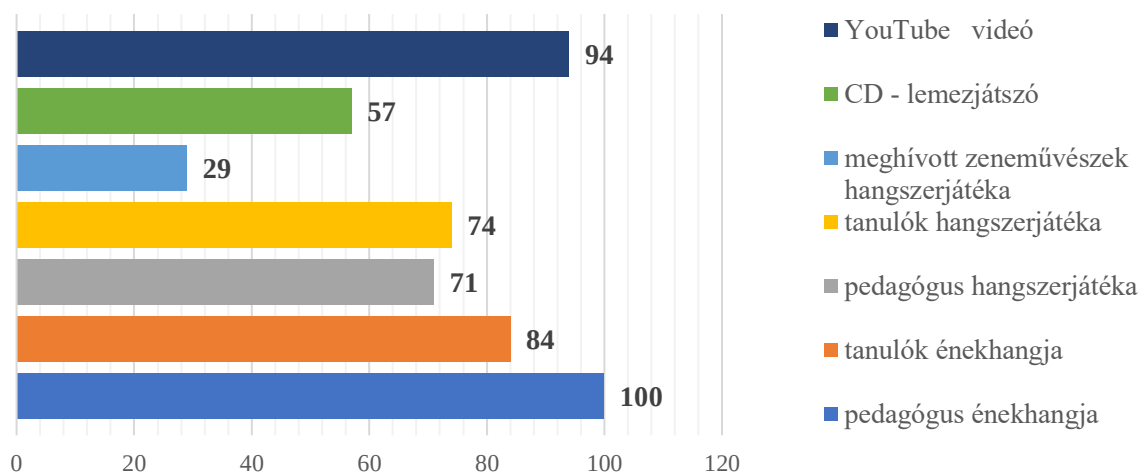
5. ábra: A ének-zene órákon megjelenő zenei kifejezőeszközök és hangszerek (%p)

A tanórákon a pedagógus támaszkodhat a zenét tanuló gyermekek hangszerjátékára is. Ezért választ vártam arra a kérdésre is, hogy a pedagógusok diákjai között vannak-e hangszeren tanulók. A válaszok alapján megközelítőleg minden pedagógus (94%) talál az osztályában ilyen tanulókat (6. ábra).

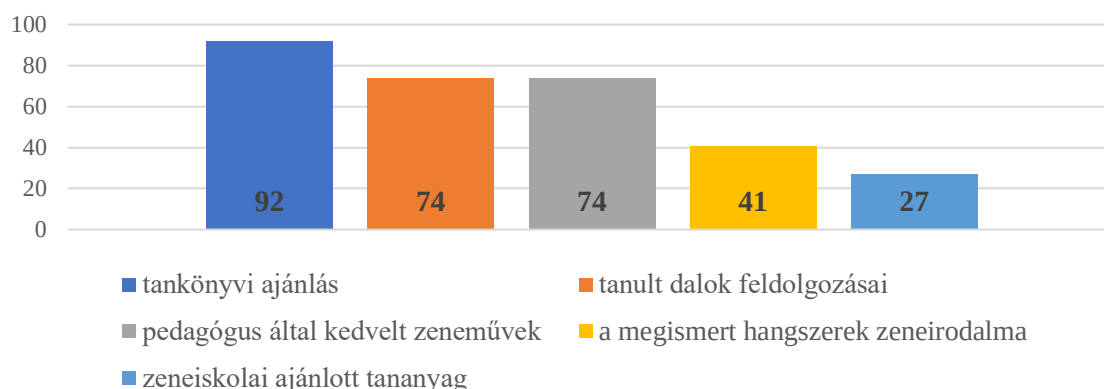
6. ábra: A pedagógusok hangszeres diákjaik alapján való eloszlása (%p)

Érdekelt a pedagógusok hangszereken kívüli eszközellátottsága is, ezért a következő kérdésem az volt, hogy milyen zenei eszközöket tud alkalmazni a pedagógus a tanóráin. A legtöbben a saját énekhangjukat jelölték meg (100%), ezt követi a YouTube videók használata (94%). A tanórákra közel 30%-uk hív meg zeneművészeket (7. ábra).

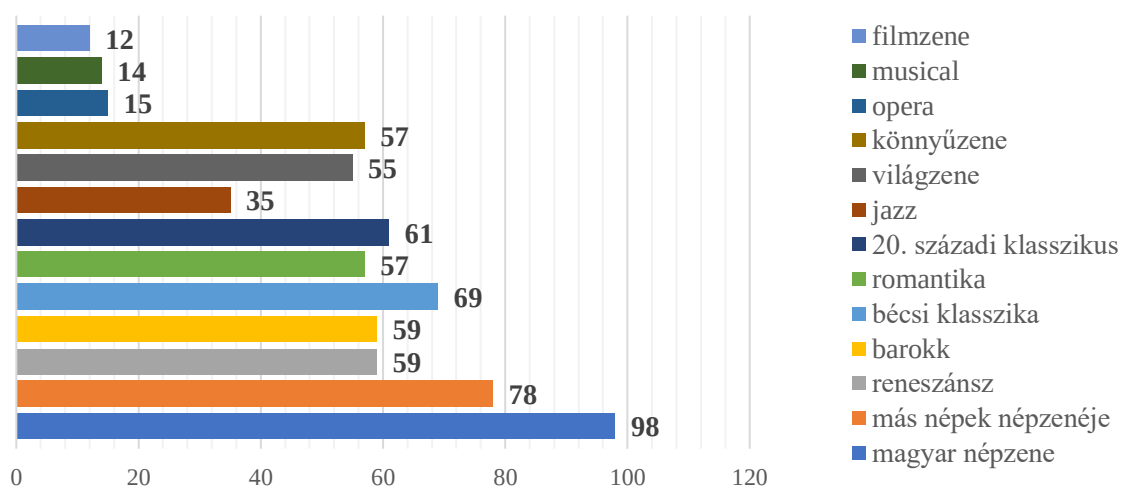
7. ábra: A pedagógusok által használt zenei eszközök aránya (%p)

Kérdőívem harmadik szakaszának első kérdése arra irányult, hogy a pedagógusok milyen ajánlások alapján választják ki az ének-zene órák hangszeres zeneirodalomból való szemelvényeit. A legtöbben a tankönyvi ajánlásokat veszik elsődlegesen figyelembe (92%), ugyanakkor többségben megjelölték a tanult dalok feldolgozásainak beemelését (74%), illetve a saját maguk által is kedvelt zeneművek bemutatását is (74%) (8. ábra).

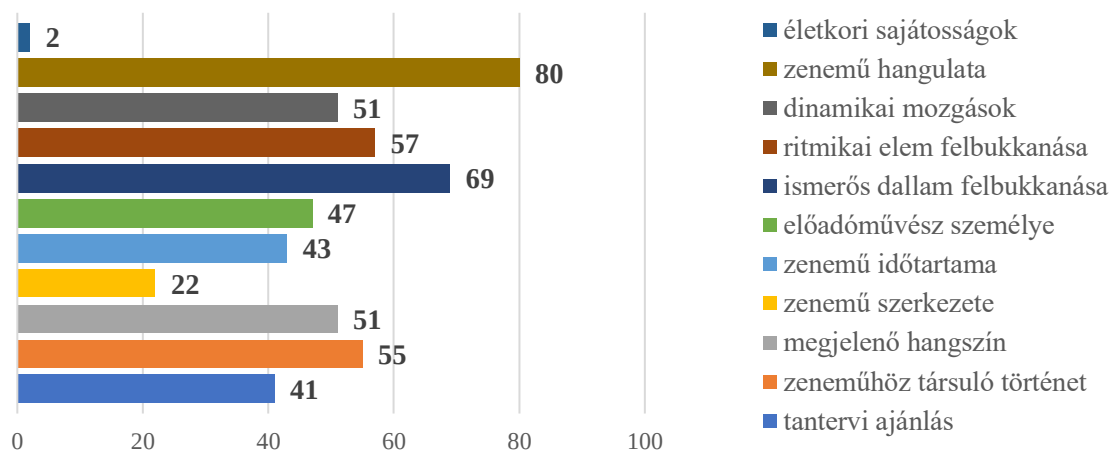
8. ábra: A zeneórai hangszeres zeneirodalom előnyben részesítésének szempontjai (%p)

Érdekelt az a kérdés is, hogy vajon mennyire színes az ének-zene órák zeneirodalma a zenei stílusok területén. Megközelítőleg az összes pedagógus óráin megjelenik a magyar népzene (98%), nagy számban választják még a más népek népzenejéből való zeneműveket (78%) is. A komolyzenei stílusok közül a bécsi klasszikus (69%) és a 20. századi (61%) zeneművek szólnak meg a legtöbb pedagógus tanóráin (9. ábra).

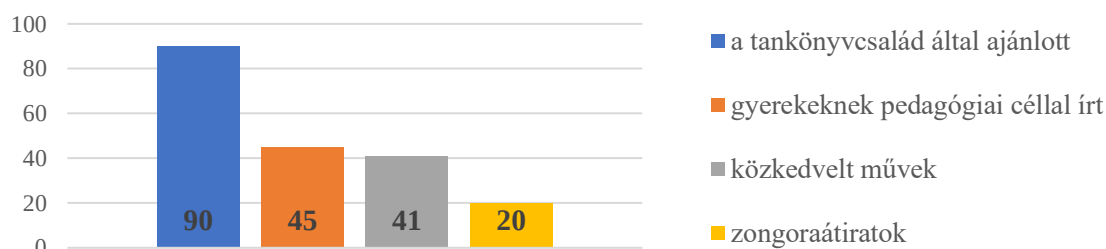
9. ábra: A zenei stílusok pedagógusok általi megjelenítésének aránya (%p)

Kíváncsi voltam, hogy vajon milyen szempontok érvényesülnek leginkább az ének-zene órák zenei anyagának kiválasztásakor. A legtöbb pedagógus a zenemű hangulata alapján válogatja össze a tanórai zenei anyagát (80%), ezután az ismerős dallam felbukkanását veszik figyelembe sokan (69%), majd a ritmikai elemek felbukkanását (57%). Az életkori sajátosságokra kevés pedagógus figyel (2%) (10. ábra).

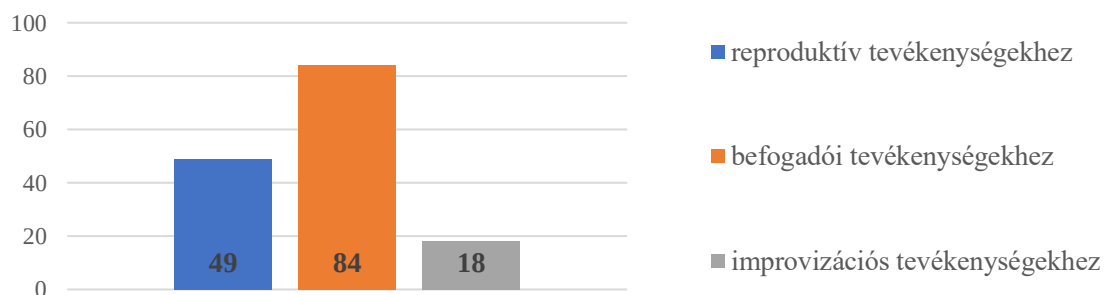
10. ábra: A pedagógusok által figyelembe vett szempontok a zenei anyag kiválasztásakor (%p)

Kérdőívem negyedik szakaszának első kérdésével azt akartam megtudni, hogy a zongorairodalomból milyen típusú zeneműveket visznek be tanóráikra a pedagógusok. A pedagógusok 90%-a a választott tankönyvcsalád által ajánlott zongorairodalmat alkalmazza az ének-zene órákon, a kimondottan gyerekeknek pedagógiai céllal írt zongoraműveket kevesebb mint felük (45%) (11. ábra).

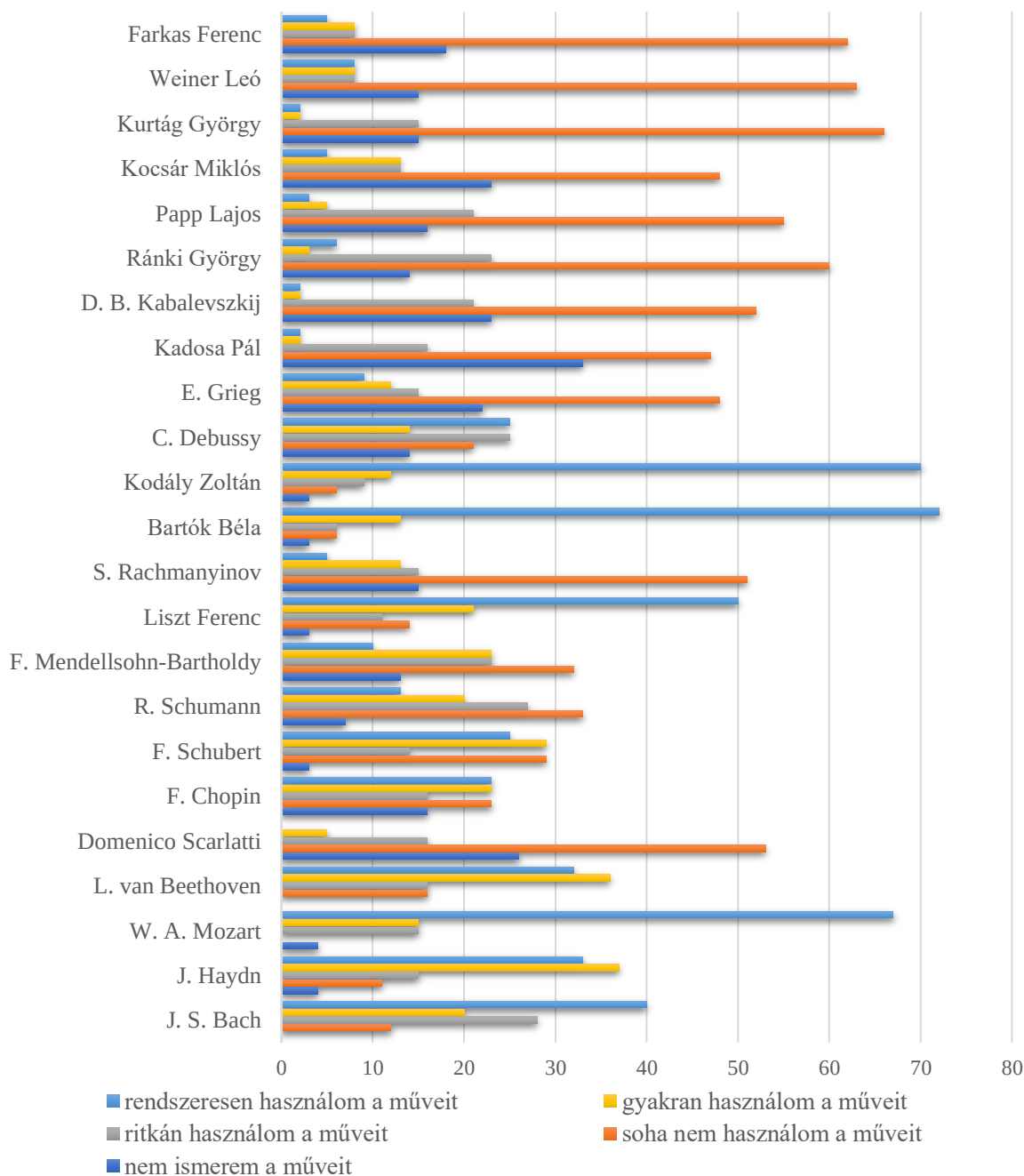
11. ábra: A zongorairodalom rétegeinek pedagógusok általi választottsága (%p)

Kíváncsi voltam, hogy az ének-zene óra mely típusú tevékenységeihez szokták kapcsolni a pedagógusok a zongorairodalom zeneműveit. A pedagógusok többsége (84%) a befogadói tevékenységekbe építi be őket, megközelítőleg felük (49%) alkalmazza a reprodukzív tevékenységek során is ezeket a zeneműveket, és néhányan (18%) improvizációs tevékenységekbe is be tudják vonni azokat (12. ábra).

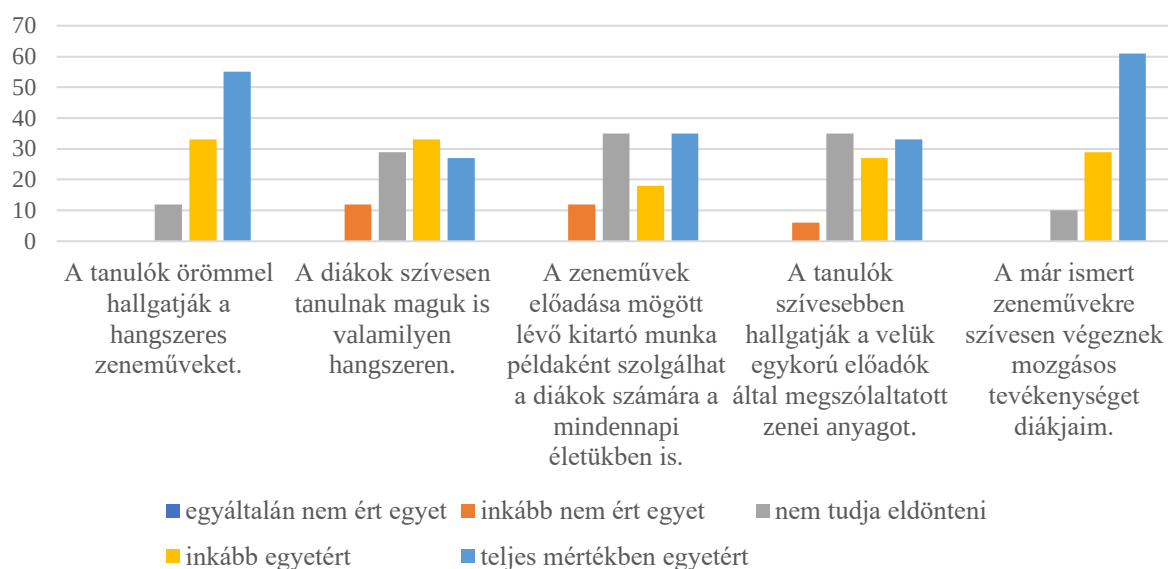
12. ábra: A zongorairodalom bevonása az ének-zene óra különböző tevékenységeibe (%p)

Következő kérdésben arra vártam a pedagógusok választát, hogy a zongorairodalom egyes zeneszerzőinek művei milyen gyakran jelennek meg az óráin. A pedagógusok legkevésbé Kadosa Pál zongoraműveit ismerik (33%), míg többségben a rendszeresen használt zongoraművek zeneszerzői közül Bartók Bélát (72%), Kodály Zoltánt (70%) és Wolfgang Amadeus Mozartot (67%) emelik ki. Ismerik, de többségben soha nem használják Kurtág György (66%), Weiner Leó (63%), Farkas Ferenc (62%) és Ránki György (60%) zongoraműveit (13. ábra).

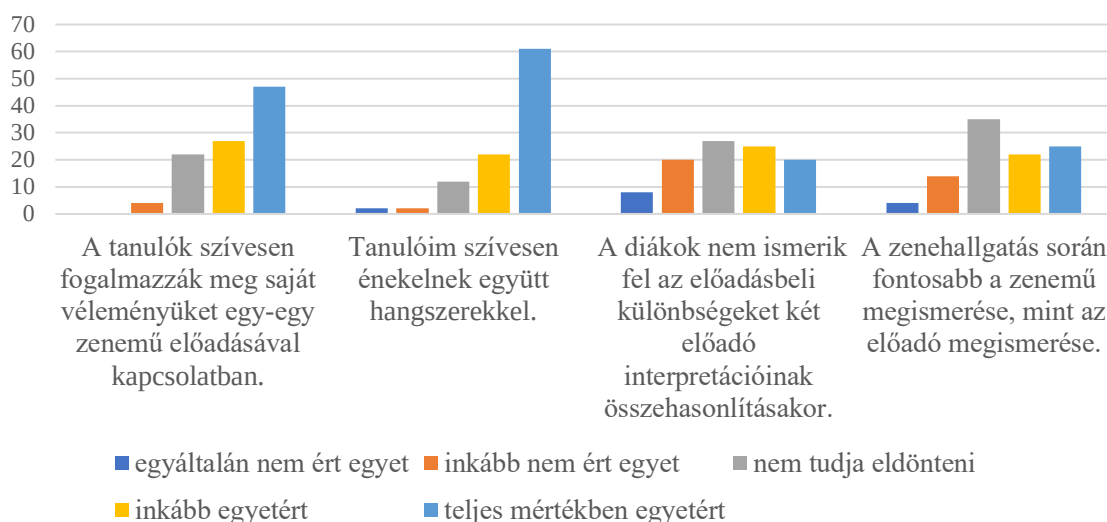
13. ábra: A zongorairodalom egyes zeneszerzőinek megjelenési gyakorisága az ének-zene órákon (%p)

A kérdőív utolsó szakaszában a pedagógusoknak ötfokozatú likert skálán kellett jelölniük, hogy mennyire értenek egyet a kérdőív állításaival. A pedagógusok közel 90%-a egyetért abban, hogy a tanulók szívesen hallgatják a hangszeres zeneműveket. Ugyanakkor kicsit több mint felük (60%) érzi úgy, hogy ez hatással van a diákjaik hangszertanulási motivációira. Nem egyöntetű arra a válaszuk, hogy a zenehallgatások alkalmával megismert előadóművészek kitartó munkája példa lenne-e a tanulók szemében. Alig több mint felük (53%) válaszolt igennel erre a kérdésre. Hasonló eredményt kaptam abban a témában is, hogy a tanulók szívesebben hallgatják-e a velük egykorú művészek előadásában megszólaló zeneműveket, 59%-uk érzi helytállónak ezt az állítást. Az ismert zeneművekhez kapcsolt mozgásos tevékenységek kapcsán viszont ismét nagy egyetértés van a pedagógusok között (90%), akik azt gondolják, hogy diákjaik örömmel vesznek részt ezekben a feladatokban (14. ábra).

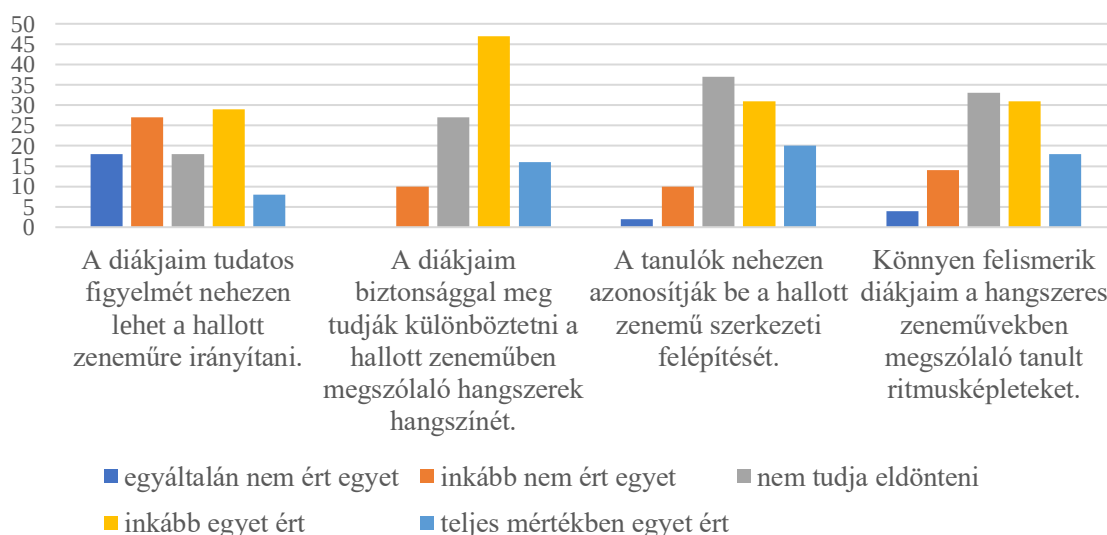
14. ábra: A zenehallgatás tanulói attitűdökre tett hatásai a pedagógusok szerint (%p)

A diákok kritikai gondolkodásának fejlettségére utal, hogy a pedagógusok 74%-a tapasztalja azt, hogy tanulói szívesen alkotnak véleményt zenehallgatás során a zeneművek előadásával kapcsolatban, ugyanakkor kevesebb mint harmaduk (28%) gondolja azt, hogy fel is ismerik az előadásbeli különbségeket két művész interpretációjának összehasonlításakor. Érdekesnek tartom, hogy mindössze 18%-uk érzi úgy, hogy a zenemű megismertetése mellett fontos az előadó megismertetése is. Megközelítőleg minden megkérdezett azon a véleményen volt (83%), hogy diákjaik szeretnek hangszerekkel együtt énekelni (15. ábra).

15. ábra: A diákok zenekritikai kompetenciáinak fejlettsége a pedagógusok szerint (%p)

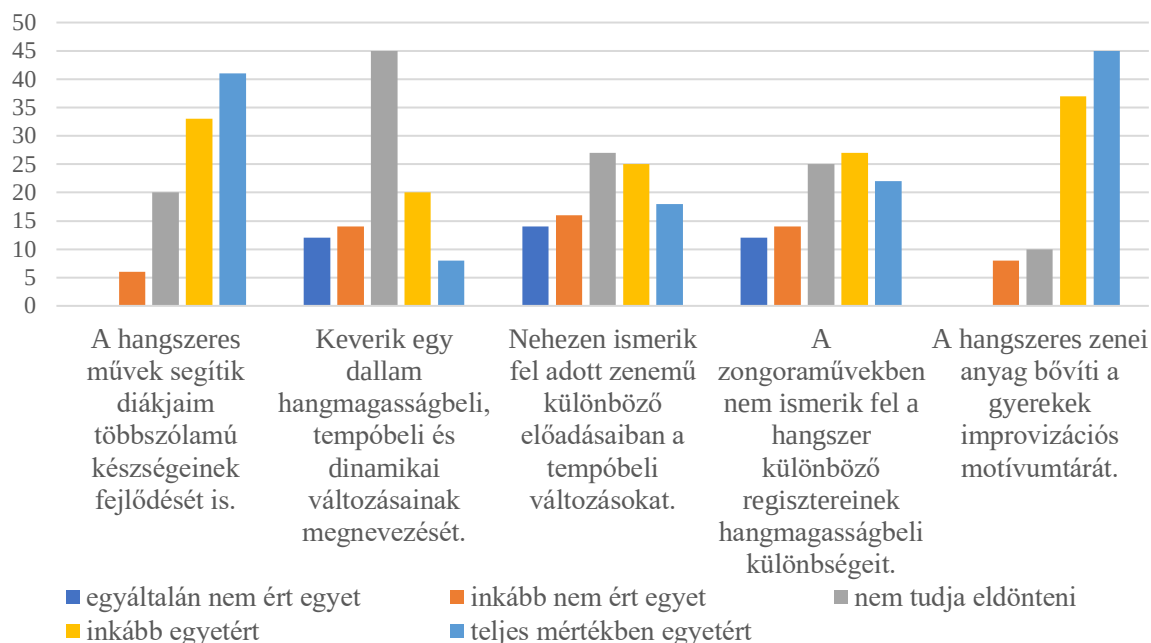
Megközelítőleg a pedagógusok felének (45%) nem okoz problémát diákjai tudatos figyelmét a zeneműre irányítani zenehallgatás közben. Többségük (63%) úgy érzi, hogy tanulóinak hangszínészlelése jól fejlett, mert biztonsággal meg tudják nevezni hallás után a zeneműben megszólaló hangszereket. Ugyanakkor megoszlik a pedagógusok véleménye a zenemű szerkezeti felépítésének felismerésével kapcsolatban, 51%-uk igen választ adott arra, hogy diákjaik nehezen azonosítják be zenehallgatások alkalmával, és mindösszesen 12% válaszolt nemmel. Hasonló megosztottság jellemzi a tanult ritmusképletek felismerését is, közel felük (49%) véli ezt könnyű feladatnak diákjai számára (16. ábra).

16. ábra: A zenei elemek felismerésének fejlettsége a diákoknál pedagógusaik szerint (%p)

A zenei készségfejlesztési lehetőségekkel kapcsolatban a pedagógusok háromnegyede (74%) a hangszeres művek hallgattatásával úgy érzi, hogy fejleszteni tudja diákjai polifonikus képességeit, és többségükben megegyezik a véleményük abban is (82%), hogy egyben bővül a

tanulók improvizációs motívumtára is, melyeket be tudnak építeni az ilyen típusú órai tevékenységekbe. Ugyanakkor a hangmagasság-, dinamika- és tempóérzékeléssel kapcsolatban már nem ilyen bizakodóak. A megkérdezettek 26%-a szerint diákjaik magabiztosan megnevezik a hangmagasság, tempó és dinamikai változásokat zenehallgatáskor, megközelítőleg felük (43%) adott igen választ arra, hogy egy adott zenemű két különböző előadásában nem vagy nehezen ismerik fel a tempóváltozásokat a gyerekek, míg 49%-uk a zongorahangszínen belüli hangmagasságváltozások felismerését is nehéz feladatnak tartja diákjai számára (17. ábra).

17. ábra: A tanulók zenei képességeinek fejlettsége zenehallgatás során a pedagógusok szerint (%p)

A kérdőív legutolsó kifejtendő kérdésével arra voltam kíváncsi, hogy vajon a zenei nevelésben gyakorlatot szerzett pedagógusok a hangszeres zeneirodalmat hogyan építik be a tanórák reprodukív és improvizációs tevékenységeibe. Az ötletek közül a leginkább visszatérő a hangszeres zeneművekhez a diákok általi ritmus hozzáadása volt taps, saját test vagy ütőhangszerek segítségével, sokan említették a zenére való mozgástevékenységek valamilyen formáját, a zeneművek dallamainak felhasználását improvizálás céljából és a zene és rajz, festészet művészetének összekötését (4. táblázat).

4. táblázat: *A pedagógusok javaslatainak összegzése a hangszeres zeneirodalom reprodukív és improvizatív tevékenységekbe való bevonására*

Reprodukív tevékenységek	Improvizációs tevékenység
Zeneművek diákok általi áthangszerelése és előadása. A hallott dallam visszaéneklése szolmizálással. Zenére menetelnek, táncolnak, tapsolnak vagy játékos mozdulatokat végeznek a tanulók. A zenéhez mérőt vagy előre megadott ellenritmust adnak a gyerekek. Az ismert dalok együtt éneklése annak valamelyik hangszeres feldolgozásával. Kérdés-felelet játékként visszaéneklük a diákok a hallott zenei részlet dallamát. A zene hallgatása közben a dallam mozgásának ívét a levegőbe rajzolják a tanulók. Rövid zenei dallamok „bújtatása” (zene lenémítése), a hiányzó dallamot a gyerekek éneklük.	Zeneművek dallamaiból indított improvizációs játék. Hangszínekkel való játék: kitalált hangszerimitálás. Egy-egy zenemű karakterének megjelenítése a diákok által. Példa: „Hogyan ugrálna a kenguru a zongorán?” (Saint-Saens: Állatok farsangja) Ellenritmust találnak ki a gyerekek a zenéhez. Hallott motívumokat tetszőlegesen egymás után tenni és elénekelni. A diákok rajzolnak a zenéhez, színekkel ábrázolják a zene hangulatát, karakterét. Zenére mozdulatok, mozgások kitalálása.

4. A zongoraismeret online vizsgálata

4.1. A mérőeszköz bemutatása

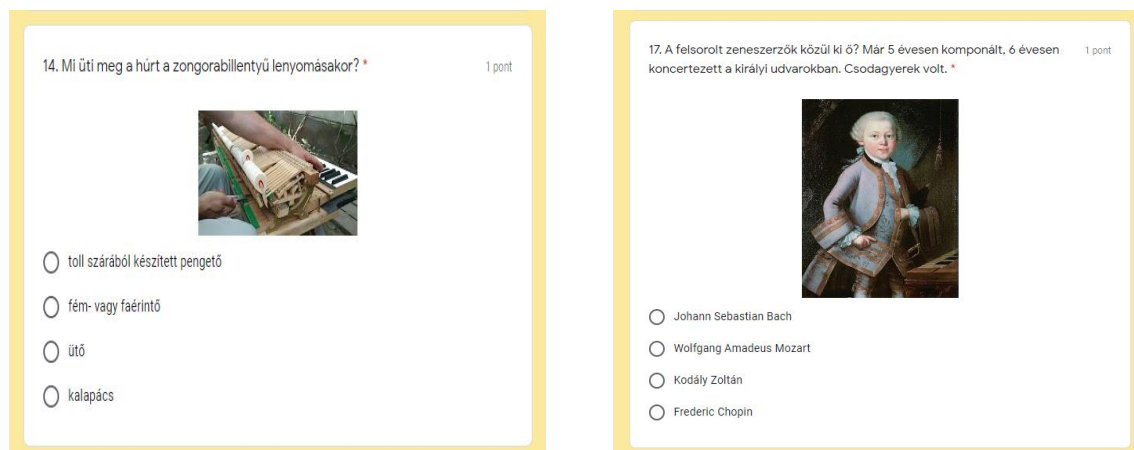
A dolgozatom további részében a saját fejlesztésű online tesztet, és annak eredményeit fogom bemutatni. A kutatásban 600 felső tagozatos 10-12 éves tanuló vett részt. Az adatok rögzítésére a Google Űrlapok alkalmazásban került sor. A mérésben résztvevők a teszt elektronikus linkjét kapták meg, ahol azonnal a teszt felületét érték el, melyet saját otthonukban töltöttek ki. A tanulók anonimitását a teszt ilyen adatra vonatkozó kérdéseinek hiánya biztosította.

A teszt kitöltése előtt a tanulóknak hét általános, háttérváltozókkal kapcsolatos kérdést (nem, lakhely, évfolyam, szülők végzettsége, hangszertudás, zeneiskolai évek) tettem fel. Az ezt követő szakaszban az online teszt három részterületet mér fel, melyek a következők: (1) a zongoratorténét; (2) zeneszerzők és zongoraművészek; (3) zenei képességek (5. táblázat). A teszt kitöltését két a teszt kitöltés közbeni attitűddel kapcsolatos kérdéssel zártam. Több feladat volt zenehallgatással és felismeréssel kapcsolatos, ezért a tesztet csak audio rendszerrel rendelkező digitális eszköz, illetve fülhallgató segítségével lehetett kitölteni.

5. táblázat: *A teszt felépítése*

Teljes teszt	Ítemszám
zongoratorténét	7
zeneszerzők, zongoraművészek	6
zenei képességek	11
Összesen	24

Az online teszt feladatszerkezete sokféleképpen tükrözi a zongoraismeret korosztálynak megfelelő összetevőit (18-19. ábra). Az online felület nem okozott akadályt, a tanulók könnyen motiválhatóak voltak a teszt kitöltésére, amely körülbelül 25-30 percet vett igénybe.

18-19. ábra: Példák a tesztfeladatokra

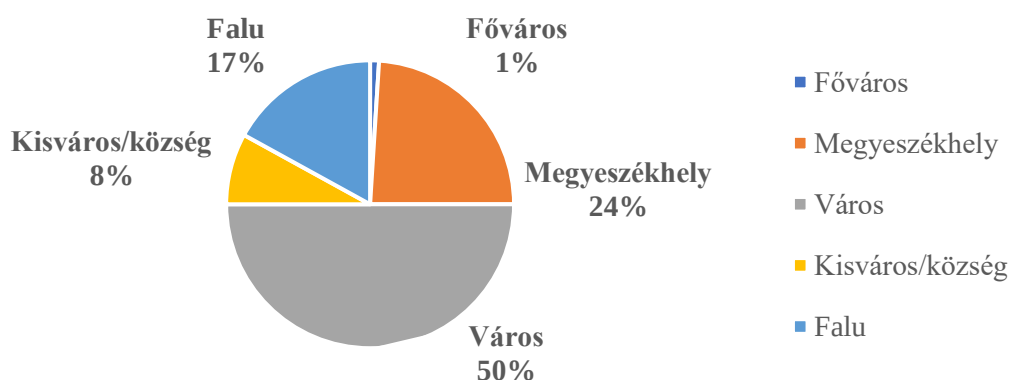
4.2.A zongoraismereti online teszt mintája

Az online felmérés 2020. november elejétől zajlott 2021. február végéig országosan az ötödik és hatodik évfolyamos diákok körében, összesen 600 fő részvételével. Az ötödik osztályos tanulók elemszáma a legmagasabb (333 fő), a lányok és fiúk aránya megközelítőleg azonos (6. táblázat).

6. táblázat: A tanulói minta korcsoportonkénti elemszáma és nemek szerinti eloszlása (%p)

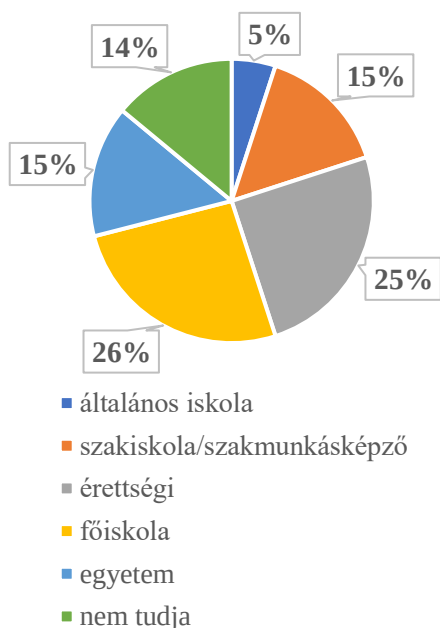
Évfolyam	N	Fiú (%)	Lány (%)
5. évfolyam	333	49	51
6. évfolyam	267	39	61
Összesen:	600	45	55

A teszt elején arra voltam kíváncsi, hogy a tanulók milyen típusú lakóköznyezetben élnek. Felülük Magyarország valamelyik nem megyei jogú városában él (50%), sokan megyei jogú városokban vagy falvakban élnek, kisebb arányban a fővárosban, illetve kisvárosokban és községekben (20. ábra).

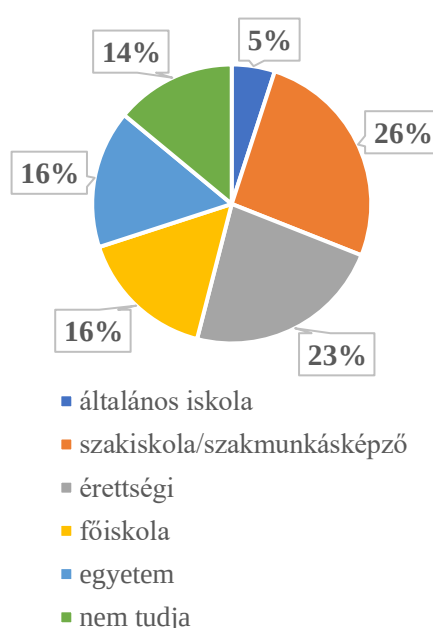

20. ábra: A tanulói minta településrész szerinti eloszlása (%p)

A teszt tartalmazta az édesanyákra és édesapákra vonatkozó adatokat is. Az anyák körében az középfokú érettségi és a felsőfokú főiskolai végzettség jelenik meg a legmagasabb számban. Az apáknál a fő jellemző megközelítőleg egyenlő arányban a szakmát adó szakiskolai és az érettségi bizonyítványt nyújtó középfokú végzettség (21. és 22. ábra).

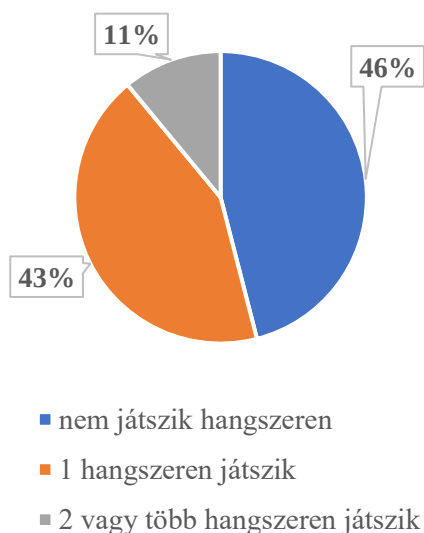

21. ábra: Az anyák iskolai végzettségének eloszlása (%p)

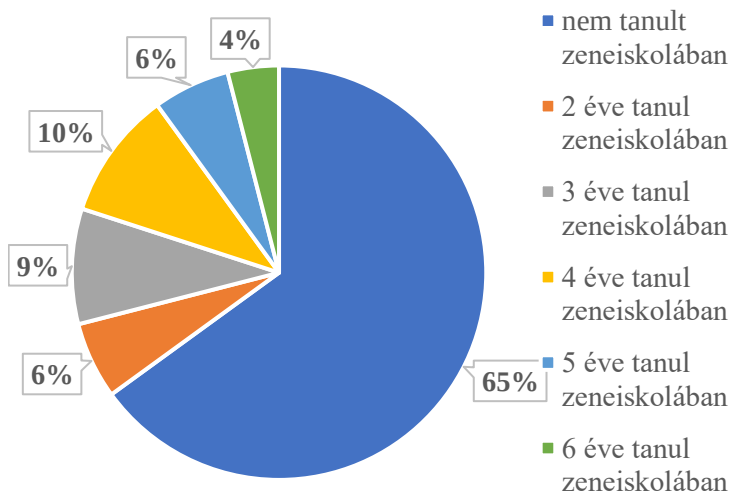

22. ábra: Az apák iskolai végzettségének eloszlása (%p)

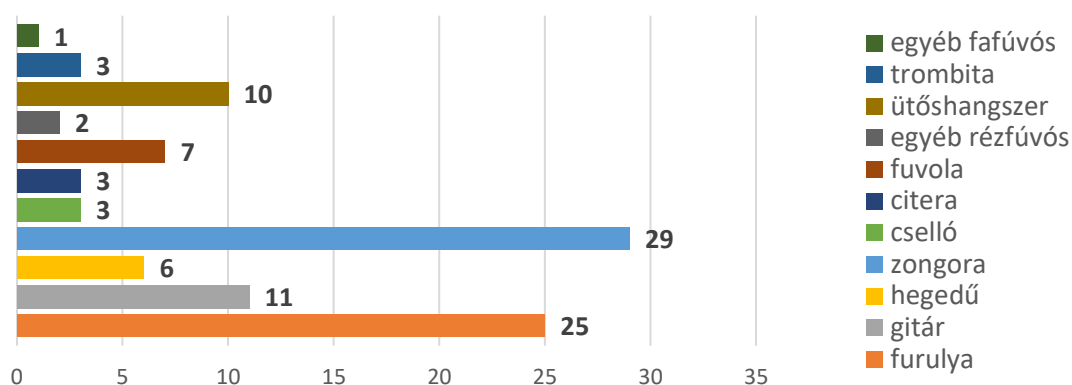
A teszt rákérdez a tanulók hangszertudásával kapcsolatos adatokra is. Alig több mint felük (54%) játszik valamilyen hangszeren (23. ábra). A tanulók 65%-a nem részesül zeneiskolai oktatásban (24. ábra). A hangszeres diákok csaknem harmadának hangszere a zongora (29%), megközelítőleg ugyanannyian játszanak furulyán (25%), kisebb arányban pedig más hangszereken (25. ábra).

23. ábra: A tanulói minta hangszertudás száma szerinti eloszlása (%p)

24. ábra: A tanulói minta zeneiskolai évek száma szerinti eloszlása (%p)

25. ábra: A hangszeres tanulói minta hangszertudás szerinti eloszlása (%p)

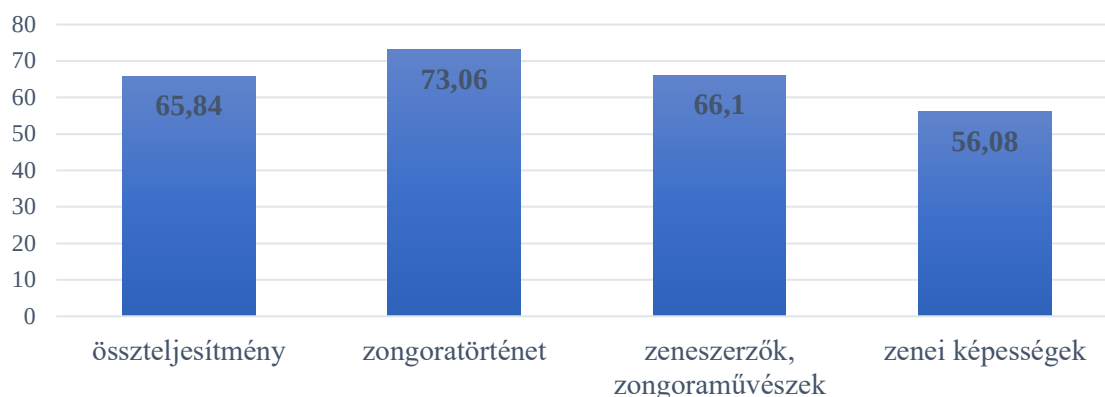
4.3. A mérőeszköz reliabilitása

A teljes teszt megbízhatósága (Cronbach alfa = 0,787) megfelelőnek bizonyult, tehát alkalmas a korosztály hangszeres ismereteinek, képességeinek mérésére. A résztesztek megbízhatóságának vizsgálatakor a legmagasabb reliabilitása a zeneszerzők, zongoraművészek résztesztnek (Cronbach alfa = 0,677), a leggyengébb a zongoratorténettel kapcsolatos résztesztnek volt, talán a kevesebb itemszámnak köszönhetően (Cronbach alfa = 0,510).

A teszten és a részteszteken elért eredmények erős kapcsolatban állnak egymással, tehát a mért ismeretstruktúra homogén. A legerősebb összefüggést a teljes teszt és a zenei képességek részteszt között találtunk ($r=0,868$, $p<0,001$). A korreláció szintén erős a teljes teszt és a zeneszerzők, előadóművészek ($r=0,797$, $p<0,001$), valamint a teljes teszt és a zongoratorténet ($r=0,781$, $p<0,001$) résztesztek között.

4.4. A zongoraismereti teszt eredményeinek bemutatása

Az ötödik és hatodik évfolyamos tanulók átlagteljesítménye a zongoraismereti teszten 65,84%, a hozzátartozó szórásérték 17,44. A tanulók legjobban a zongoratorténettel kapcsolatos kérdésekre válaszoltak, melyekre közel 75%-uk felelt helyesen, ezt követte a zeneszerzők és zongoraművészek ismerete részteszt, melynek feladatait több mint 65%-uk oldotta meg. A leggyengébben a zenei képességekkel kapcsolatos részteszt sikerült, melyet körülbelül a tanulók 50%-a válaszolt meg jól (26. ábra) (7. táblázat).

26. ábra: *A teljes teszten és a részteszteken elért teljesítmény (%p)*

Az évfolyamok teljes teszten elért teljesítményei között, és a résztesztek eredményei között sem találtam szignifikáns különbséget. A teljesítményátlagok stagnálásából a zenei képességek fejlődésének megtorpanására, esetleges hanyatlására következtetek az ide kapcsolódó résztesztek eredményei alapján (8. táblázat).

7. táblázat: *A zongoraismereti teszten elért eredmények (%p)*

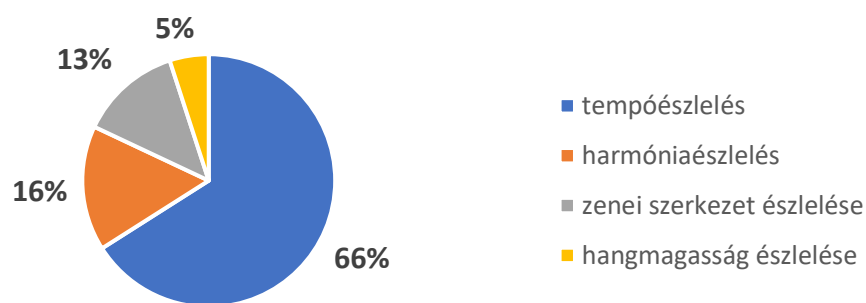
	5. évfolyam		6. évfolyam		Összes minta	
	átlag	szórás	átlag	szórás	átlag	szórás
zongoratórténet	72,32	19,26	73,99	20,15	73,06	19,67
zeneszerzők, előadók	65,96	26,87	66,28	28,46	66,1	27,57
zenei képességek	56,61	21,28	55,42	25	56,08	23
összpontszám:	65,36	16,58	66,44	18,47	65,84	17,44

A tanulók számára a legnehezebbnek a 20. számú feladat bizonyult, a nyújtott ritmus zenei részletben való felismerése, amit csupán alig több mint 30%-uk tudott megoldani. Szintén nehézséget okozott a zongora dinamikai működésével kapcsolatos 6. számú item, amit 35% körüli arányban oldottak meg helyesen. A hallott és zongorabillentyűzeten eljátszva látott népdalrészlet kottájának beazonosítása szintén csupán a diákok 40%-ának sikerült. A legkönnyebb számukra az 1., 3. és 15. kérdések voltak, amit szinte mindenki helyesen válaszolt meg. A 3. kérdésben a zongora billentyűzetét kellett felismerniük, a 15. feladatban pedig a zongora hangszínét. A csembaló hangszínét 70%-uk ismerte fel.

A zeneszerzők, zongoraművészek részteszt zeneszerzőkre irányuló kérdéseit a diákok 73,22%-a tudta helyesen megválaszolni, míg a zongoraművészekre irányuló kérdéseket csak az 58,74%-uk. A 11.-12. feladat során a tanulók kevesebb mint 30%-a ismerte fel, hogy egy zeneszerző mellett zongoraművészek is fel vannak sorolva.

A 21. feladat eredményei alapján tájékozódhatunk arról, hogy a tanulók egy ismeretlen zeneműben a tempót, a harmóniát, a hangmagasság változásait vagy a zenei szerkezetet milyen szinten képesek észlelni. A tanulók többsége elsődlegesen a tempót emelte ki (66%), míg a

hangmagasság-változásokkal kapcsolatos zenei jellemzőre alig néhány diák (5%) figyelt fel (27. ábra).

27. ábra: A tanulók elsődleges zenei elemek észlelése szerinti eloszlása (%p)

A teljes teszten és a részteszteken elért eredményt és szórást a 7. táblázat összesíti. Valamennyi tesztfeladat megoldási átlagát a 8. táblázat tartalmazza.

8. táblázat: A zenei műveltségteszt feladatainak megoldottság szerinti sorrendje az átlagok és a szórások alakulása alapján (%p)

Feladatszám / itemek száma	Átlag	Szórás
21. / 1	100	0
3. / 1	98,16	13,42
1. / 1	97,16	16,6
15. / 1	93,33	24,96
8. / 1	89,66	30,46
5. / 1	85,95	34,77
10. / 1	80	40,03
14. / 1	75,83	42,84
2. / 1	74,33	43,71
22. / 1	70,66	45,56
9. / 1	70,33	45,71
17. / 1	69	46,28
4. / 1	63,5	48,18
19. / 1	62,5	48,45
11. / 1	60,16	48,99
16. / 1	58	49,39
7. / 1	56,83	49,57
13. / 1	50	50,04
18. / 2	48,25	38,12
12. / 1	45,74	49,86
23. / 1	39,33	48,88
6. / 1	35,83	47,99
20. / 1	35,83	47,99

4.5. A teszteredményeket befolyásoló tényezők

A teljes teszten elért teljesítmény és a szülők iskolai végzettsége között szignifikáns kapcsolatot találtam. A középfokú érettségivel vagy felsőfokú végzettséggel rendelkező édesapák gyermekei a teljes tesztet jobban, 70,69%-ra, míg az ennél alacsonyabb végzettségű apáké 62,96%-ra oldották meg ($t=4,993$, $p<0,001$), ellenben a zenei képességek részteszt eredményeiben nem találtam szignifikáns különbséget az apák iskolai végzettségével

összefüggésben. Hasonló eredményt nyertem a teljes teszten elért teljesítmények és az édesanyák legmagasabb iskolai végzettsége között is. A felsőfokú végzettséggel rendelkező édesanyák gyermekei a teljes teszten szignifikánsan jobb eredményt értek el (71,07%), mint az alacsonyabb végzettségű anyák gyermekei (64,68%) ($t=4,319$, $p<0,001$). A zenei képességek részteszttel kapcsolatosan nem találtam szignifikáns összefüggést. A településtípus és a teljes-, valamint a részteszteken elért teljesítmény kapcsolatát vizsgálva minden esetben szignifikáns kapcsolatot találtam. A megyei jogú városokban vagy a fővárosban élő tanulók szignifikánsan jobb eredményt értek el a teljes teszten és a részteszteken is. Tehát az eredmények szerint a tanulók zenei képességeinek fejlettsége és hangszerismerete összefüggésben áll a szocio-ökonomiai háttérváltozókkal. Az eredményeket a 9. táblázat tartalmazza.

9. táblázat: *A teszteredmények szocio-ökonomiai szignifikancia vizsgálatának eredményei*

			Teljes teszt		Zenetörténeti		Zeneszerzők		Zenei képességek	
			%	szignif.	%	szignif.	%	szignif.	%	szignif.
Anyavégzettsége	alap-, középfok	átlag	64,68	$t=4,319$ $p<0,001$	71,84	$t=3,29$ $p=0,001$	65,04	$t=3,788$ $p<0,001$	56,48	nincs
		szórás	17,71		20,43		28,82		22,23	
	felsőfok	átlag	71,07		77,54		73,93		57,57	
		szórás	15,83		18,56		23,89		25,03	
Apavégzettsége	általános, szakiskola	átlag	62,96	$t=4,993$ $p<0,001$	71,03	$t=3,529$ $p<0,001$	63,51	$t=3,529$ $p<0,001$	54,98	nincs
		szórás	17,2		19,62		27,97		21,45	
	érettségi, felsőfok	átlag	70,69		77,16		72,35		58,22	
		szórás	16,1		18,73		25,66		24,5	
Településtípusa	falu, község, város	átlag	63,48	$t=6,469$ $p<0,001$	71	$t=4,903$ $p<0,001$	62,6	$t=6,015$ $p<0,001$	54,52	$t=2,889$ $p=0,004$
		szórás	17,74		20,19		27,98		22,76	
	megyei főváros	átlag	72,8		79,13		76,42		60,7	
		szórás	14,48		16,67		23,52		23,17	

A két nem között szignifikáns különbséget sikerült kimutatni a teljes teszten elért teljesítménnyel összefüggésben. A teljes tesztet a fiúk 63,49%-ra, a lányok 67,72%-ra oldották meg ($t=2,997$, $p=0,002$). Szignifikáns különbség található a két nem között az online teszt zongorátörténeti résztesztjén elért teljesítményben is, amit a fiúk alig több mint 70%-ra oldottak meg, míg a lányok 75%-ra ($t=2,79$, $p=0,005$), és a zeneszerzők, előadóművészek részteszten elért teljesítmények között. Itt is a lányok elért eredménye lett jobb (68,66%), mint a fiúké (62,91%) ($t=2,556$, $p=0,01$).

A hangszeres tanulmányokkal kapcsolatban szoros összefüggés van mind a teljes tesztre, mind a zenetörténeti és a zeneszerzők, zongoraművészek résztesztekre vonatkozólag a zeneiskolai oktatásban való részvétellel. Mindkét esetben az a feltevés igazolódott be, hogy a 10-12 éves diákok közül a zeneiskolában is tanulók jobb eredményt értek el ezeken a teszteken, mint a többiek. A teljes tesztet a zeneiskolai tanulók 73,49%-ban, míg a zeneiskolába nem járók 61,78%-ban oldották meg helyesen ($t=8,134$, $p<0,001$). A zenei képességek részteszten elért teljesítménnyel kapcsolatban már ilyen összefüggést nem találtam.

A hangszertudással kapcsolatban szignifikáns összefüggést nem találtam a zenei képességek részteszten elért teljesítmény és a választott hangszer között, viszont a fővárosban vagy megyei jogú városban élő zongorázni tanuló diákok átlagteljesítménye a zenei képességek részteszten magasabb értéket mutatott (65,1%, SD=28,06), mint az ugyanott élő egyéb hangszereken tanulóké (57,42%, SD=21,27) (10. táblázat).

10. táblázat: *A teszteredmények nemmel és zeneiskolai tanulmányokkal kapcsolatos szignifikancia vizsgálatának eredményei*

			Teljes teszt		Zenetörténeti		Zeneszerzők		Zenei képességek	
			%	szignif.	%	szignif.	%	szignif.	%	szignif.
Nem	fiú	átlag	63,49	t=2,997 p=0,002	70,56	t=2,79 p=0,005	62,91	t=2,556 p=0,01	55,05	nincs
		szórás	16,76		19,17		28,25		20,37	
	lány	átlag	67,72		75,06		68,66		56,91	
		szórás	17,77		19,86		26,78		24,91	
Zene-iskola	nem tanuló	átlag	61,78	t=8,134 p<0,001	68,17	t=9,044 p<0,001	60,79	t=6,814 p<0,001	55,25	nincs
		szórás	16,23		19,02		26,85		19,43	
	tanuló	átlag	73,49		82,27		76,11		57,64	
		szórás	17,1		17,48		26,13		28,54	

5. Összegzés

Dolgozatom célja az volt, hogy megismerjem a közoktatásban ének-zene tantárgyat oktató pedagógusok zenei anyag kiválasztásával kapcsolatos gyakorlatait, preferenciáit, ezen belül is legfőképp a zongorairodalommal kapcsolatos ismereteiket, és hogy tapasztalataik szerint milyen hatással van a hangszeres zeneirodalom megismertetése a tanulók zenével kapcsolatos attitűdjeire és zenei képességeikre. Célom volt az is, hogy összevegyem ezeket a véleményeket a tanulók ténylegesen felmért ismereteivel és képességeivel. Részleteztem a magyar ének-zene oktatással kapcsolatos problémákat, a módszertani megújulás különféle megközelítéseit és eredményeit, a zongora zenepedagógiai szerepét és jelentőségét. A pedagógus hangszerjátéka nemcsak gazdagítja az örömteli zenei élményszerzés tárházát, hanem motiválhatja magukat a tanulókat is a hangszertanulásra, segítségével könnyebben lehet szemléltetni az egyes zenei elemeket és előadóművészi jellemzőket, a tanár-diák kapcsolat személyesebbé válhat, ezáltal a képességfejlesztéssel és közönségneveléssel kapcsolatos pedagógiai célok is eredményesebben valósulhatnak meg.

Kutatásom során kiderült, hogy a pedagógusok kicsit több mint fele van birtokában olyan képességeknek és feltételeknek, hogy énekóráit saját zongorajátékával színesítse, tanulóik pedig a tanteremben előadóművészekkel főként csak különböző felvételeken keresztül találkozhatnak. A hangszeres zeneirodalmat a legtöbb pedagógus a befogadói tevékenységekhez kapcsolja munkája során, ugyanakkor bebizonyosodott az is, hogy kiváló ötleteken keresztül

be tudják építeni azokat a reprodukciós és improvizációs tevékenységekbe is. A zongorairodalom tanórai megjelenése főként a tankönyvi ajánlásokra és a zeneirodalom gyöngyszemeire korlátozódik, így sajnos nem ismerkedhetnek meg a tanulók Bartók Béla és Kodály Zoltán tanítványainak magyar zenei anyanyelv inspirálta, célzottan a gyermeki fantázián alapuló és azt megmozgató 20. századi zeneműveivel.

Kérdőíves kutatásom során alátámasztást kapott az a feltételezésem, hogy a zenehallgatások alkalmával a pedagógusok a tanulóknak leginkább zeneszerzőkre és zeneművekre vonatkozó ismereteket adnak át és maga az előadóművészi tevékenység háttérbe szorul. A tapasztalatok megerősítették azt a hipotézisemet is, hogy a diákok zenei percepciós képességeinek hiányosságaival szembesülnek a pedagógusok a hangszeres zeneművek hallgatása során, amely képességek kiterjednek a tempó, a hangmagasság és dinamikai változások észlelésétől kezdve a zenei szerkezet és a tanult ritmikai elemek felismerésére is.

Az online felületen fejlesztett tesztet, amely a 10-12 éves tanulók zongoraismeretét és zenei tudását és képességeit mérte fel megbízhatónak bizonyult, könnyen és jól alkalmazható általános iskolai környezetben. Mérési eredményeim szerint a tanulók a zongorát, mint hangszert jól ismerik, a zeneművek hallgatásakor a zongora hangszínét biztonsággal felismerik, ellenben a csembaló hangszíne már nem minden diák számára beazonosítható. Az ismeretjellegű résztesztek feladatainak megoldása könnyebbnek bizonyult a diákok számára, mint a zenei képességekkel kapcsolatos feladatok megoldása. Az online teszt eredményei szerint nem volt szignifikáns fejlődés a vizsgált évfolyamok között, a felsőbb évfolyam zenei képességei nem mutattak fejlődést az 5. évfolyamos diákokhoz képest. A kérdőívvel összecsengő eredményt kaptam a zeneszerzők és az előadóművészek tanulók általi ismertségével kapcsolatban. A diákok zeneszerzőkre vonatkozó ismerete megfelelő színvonalat jelöl, ugyanakkor az előadóművészekkel kapcsolatos ismereteik hiányosak, alacsony színvonalon jelennek meg. Kutatásom eredményei szerint a tanulók a leggyengébb teljesítményt az ismert ritmikai elem beazonosításával kapcsolatos feladatban érték el, ugyanakkor a polifonikus hallás és hangmagasság-észlelés is rendkívül alacsony színvonalat jelölt. A kapott eredmények nem igazolták azt a feltételezésemet, hogy a zongorabillentyűzet látványa segítené a diákok kottaolvasását. Mivel a pedagógiai gyakorlatban a felismerő kottaolvasást általában nem a pedagógus nem segíti a zongorabillentyűzeten való játék megjelenítésével, ezért a kapott eredmény azt is mutathatja, hogy nem tudták a diákok, hogyan segítheti a feladat megoldásában őket a vizuális látvány.

Az eredményeim alátámasztják, hogy a zenei teljesítmény összefüggésben áll szocio-ökonomiai háttértényezőkkel. Kutatásomban a szülők legmagasabb iskolai végzettsége és a teszten elért teljesítmény között szignifikáns összefüggés volt megfigyelhető, ugyanakkor

érdekes módon a zenei képességekre vonatkozó részteszt kapcsán hasonló eredmény nem volt látható. A tanulók zenei ismeretekre vonatkozó teljesítményeit meghatározó legmagasabb iskolai végzettség az édesapák esetében már az érettségi is, míg az édesanyák esetében szignifikáns kapcsolat csak a főiskolai vagy egyetemi végzettséggel mutatható ki. A kapott eredmény úgy gondolom, hogy részben az utóbbi évtizedekben tapasztalható családi munkamegosztásban történt változásokra is visszavezethető. Az édesapák ma nagyobb szerepet vállalnak a gyermeknevelésben, mint pár évtizeddel ezelőtt, ugyanakkor nem titkolt gazdasági tény, hogy a férfiak magasabb bérjuttatást kapnak, mint a nők. Tehát az édesapák iskolai végzettsége nagyobb befolyással bír a családok anyagi helyzetét tekintve, ezáltal a gyermekeknek biztosítható oktatási lehetőségekre nézve is.

Az online teszt eredményei szignifikáns összefüggést mutattak a zenei képességek és a lakóhely típusa között, ugyanakkor meglepő módon a zeneiskolai tanulmányok vagy a hangszertudás esetében ugyanez nem volt látható. Ezek szerint a fővárosban vagy megyei jogú városokban élő gyermekek zenei képességei magasabb fejlettségi szintet mutatnak, mint az egyéb más települések diákjainak zenei képességei. A zeneiskolai tanulmányok eredményeim szerint a tanulók zenei ismereteit biztosan bővítik, erre utal, hogy szoros összefüggés a zeneiskolai oktatással csak a zenetörténeti részteszten és a zeneszerzők, zongoraművészek részteszten elért teljesítmények kapcsán volt kimutatható.

Meggyőződésem, hogy a zenei nevelés közösség- és közönségnevelő funkcióját erősítené, ha az ének-zene oktatás során a mai előadóművészekkel is megismertetné a diákokat. Az utóbbi években a Virtuózok komolyzenei tehetségkutató műsornak köszönhetően számos fiatal, sőt gyermekkorú előadóművésszel ismerkedhetett meg a nagyközönség. Átgondolva a koncertválasztási szokásainkat, a közönség az előadóművész személyét választva dönt egy koncert mellett, illetve csak az ismertebb vagy valami miatt különleges, ritka művek esetében lesz a zenemű a koncertválasztás alapja. Tehát Kodály Zoltán pedagógiai céljaival ellentétesnek tartom azt a szemléletet, hogy elválasztjuk egymástól a zeneszerzőt, a zeneművet és az előadóművészt. Ez a hármas egy egységet alkot, és nekünk is egyenrangúan kell kezelnünk őket a pedagógiai munkánk folyamatában is.

5.1. További kutatási irányok

Kutatásom eredményei szerint a zenepedagógusok már hosszú ideje tisztában vannak a magyar zenei nevelés korszerűsítésének szükségességével. Az utóbbi években egyre több forrást biztosítanak olyan programokra és kutatásokra, melyek a módszertani megújulásra törekednek. Az MTA-SZTE Ének-zene Szakmódszertani Kutatócsoport munkája középpontjába a 21. századi technika bevonását, az IKT-lehetőségek zenei nevelésben való alkalmazhatóságának bővítését helyezte. Az MTA-LFZE Aktív Zenetanulás Kutatócsoport a gyerekek

mozgásigényére alapozva az irányított, és az improvizatív, szabad mozgást vonták be a zenei ismeretszerzés folyamatába, kifejlesztve ezzel két zenepedagógiai modellt is. Mindkét kutatócsoport munkájának eredményeként számos pedagógiai segédanyag született meg, amelyek elérhetők a pedagógusok számára. A *Látható hangok* program a zenei és a vizuális nevelést köti össze. Tehát a kutatások jelenleg a *hogyan* irányában indultak meg.

Kutatások rávilágítottak arra, hogy a zongorázni tanuló diákok téri képességei fejlettebbek, ugyanakkor a matematika és a tudományok területén is jobb eredményt érnek el. A digitális zongorák elterjedésének köszönhetően egyre könnyebben beszerezhetővé válnak azok a pedagógusok és iskolák számára is, ezért talán érdemes lenne longitudinális vizsgálatokat végezni annak megfigyelésére, hogy a zongora ének-zene órán való használata milyen hatással lenne a tanulók zenei képességeire.

A *hogyan* mellett örök dilemma a pedagógusok számára a *mit* kérdése is. Eredményeim szerint a pedagógusok a zenei anyag kiválasztásakor a tankönyvi ajánlásokra, az általuk is ismert zeneművekre és az internetes megosztókra támaszkodnak. Fontosnak tartom többek között a pedagógusok segítésére is, hogy induljanak olyan zenepedagógiai kutatások, melyek a gyermekek életkori sajátosságainak megfelelő zeneművek rendszerezésére és összegyűjtésére irányulnak, kiemelt figyelmet szánva a 20. század és a kortárs magyar zeneszerzők által gyermekeknek írt zeneművekre, ezzel megteremtve a „*gyermek-zeneirodalom*” fogalmkörét is. A gyermekeknek írt zeneművek általános ismertségének hiánya annak is köszönhető, hogy szinte lehetetlen fellelni őket művészi igényességű felvételeken, ez is az oka lehet talán annak, hogy kevésbé tudnak beépülni a zenepedagógiai tananyagba. Az előadóművészek esetleg a saját hangszerirodalmuk tanulmányozásakor a gyermekek zenei nevelését segítő műveket is felvehetnének saját repertoárjukba, illetve olyan gyermekeknek szóló felvételek sokasága is készülhetne, amelyből a pedagógusok pedagógiai céljaiknak és feladataiknak megfelelően válogathatnának.

További pedagógiai munkám során módszertani eszköztáramba szeretném beépíteni a koncertpedagógiát, a zongora rendszeres tanórai használatát. A 20. századi zongorairodalmat át szeretném tekinteni olyan zeneműveket keresve, amelyek a gyerekekhez szólnak, ezeket gyűjteménybe rendezném, esetleg felvételek készítésével a pedagógusok munkáját segíteném elő azok tanórai felhasználásában.

Dolgozatomat Kodály Zoltán szavaival zárom: „*Lehet élni zene nélkül is. A sivatagon át is vezet út. De mi ... azt akarjuk, hogy az ember ne úgy járja végig élete útját, mintha sivatagon menne át, hanem virágos réteken.*”

Irodalomjegyzék

Könyvek

- Albertné Balogh Márta 2016. *Harmadik és Negyedik daloskönyvem –3. és 4. évfolyamos tankönyvek*. Eszterházy Károly Egyetem (Oktatókutató és Fejlesztő Intézet). Eger
- Buzás Zsuzsa, Csontos Tamás 2016. A nyelvi és zenei feldolgozási folyamatok kapcsolódási pontjai. In: Zsolnai Anikó, Kasik László (szerk.) *Új kutatások a neveléstudományokban 2016 – A tanulás és nevelés interdiszciplináris megközelítése*. Szegedi Tudományegyetem BTK Neveléstudományi Intézet Magyar Tudományos Akadémia Pedagógiai Tudományos Bizottsága. Szeged. 173-192.
- Bárdos József, Galuska László Pál 2013. *Fejezetek a gyermeirodalomból*. Nemzedékek Tudása Tankönyvkiadó. Budapest
- Bodnár Gábor, Erdős Ákos, Kabdebó Sándor 2015. *Ének-zenei ismeretek - Tananyag az ének-zenei kritériumvizsgálathoz*. Eötvös Lóránd Tudományegyetem. Budapest
- Király Katalin 2019. *Ének-zene 5 - 8. évfolyamos tankönyvek*. Mozaik Kiadó. Szeged
- Laczó Zoltán 1984. *Zenehallgatás az általános iskola alsó tagozatában*. Tankönyvkiadó. Budapest
- Lassúné Ruskó Renáta 2020. *Ének-zene 1- 4. évfolyamos tankönyvek*. Mozaik Kiadó. Szeged
- Ráplí Györgyi, Szabó Katalin 2016. *Énekeskönyv 5. – 8. – tankönyvek*. Oktatókutató és Fejlesztő Intézet. Budapest
- Süle Ferenc 2018. *Első és Második daloskönyvem – 1. és 2. évfolyamos tankönyvek*. Eszterházy Károly Egyetem (Apáczai Kiadó Kft). Eger
- Turmezeyné Heller Erika, Balogh László 2009. *Zenei tehetséggondozás és képességfejlesztés*. Kocka Kör & Faculty of Central European Studies, Constantine the Philosopher University in Nitra. Debrecen

Folyóiratok

- Gönczy László 2009. Kodály-koncepció: a megértés és alkalmazás nehézségei Magyarországon. *Magyar Pedagógia* 109./2. 169-185.
- Ittész Mihály 2004. Zoltán Kodály 1882–1967: Honorary President of ISME 1964–1967. *International Journal of Music Education* 22./2. 131-147.
- Janurik Márta 2007. Áramlatélmény az iskolai ének-zeneórákon. *Magyar Pedagógia* 107./4. 295-320.
- NAT 2020. Nemzeti alaptanterv. *Magyar Közlöny* 17. 290-446.
- Nemes László Norbert 2014. Az iskolai zeneoktatás válsága. *ZeneKar* 2. 20-23.
- Szentkirályi Aladár Miklós 2015. Az izlandi, a romániai és a magyarországi zeneoktatás egyes elemeinek összehasonlító elemzése és ezek hatása a zenei kultúrára. *Opus et Educatio*. 4. 230-244.
- Váradí Judit, Dragony Gábor 2018. Az egyházi iskolák szerepe a zenei nevelésben. *Iskolakultúra*. 12. 3-16.

Internetes források

- Adoratus Kórus 2015. Alternatív zenepedagógiai irányzatok a 20. századi Európában. *Parlando* <https://www.parlando.hu/2015/2015-3/Alternativ-zenepedagogia.htm> (2021. március 25.)

- AMA 2020: *Az alapfokú művészetoktatás követelményei és tantervi programja.*
https://www.oktatas.hu/koznevelas/kerettantervek/2020_nat/iranyelvek_alapprogramok/alapfoku_muveszetoktatasi_kovetelmennyek (2021. március 11.)
- Andorka Péter 2013. *Az Orff-koncepció bemutatása – szakdolgozat.*
http://www.andorkapeter.hu/letoltes/andorka_peter_szakdolgozat.pdf (2021. március 25.)
- Antal-Lundström Ilona 2021. Megújuló ének-zene órák (2. rész) - Szemléletváltás és új taneszközök a korai zenei fejlesztésben. *Parlando* https://www.parlando.hu/2021/2021-1/Antal-Lundstrom_Ilona-2.pdf (2021. március. 05.)
- Asztalos Kata 2016. *A zenei észlelési képesség szerkezete és fejlődése 5-17 éves korban – online diagnosztikus mérések óvodai és iskolai környezetben.*
<http://doktori.bibl.u-szeged.hu/id/eprint/2998/> (2021. március 11.)
- Bánky József 2019. *Rendhagyó zongora szakmodszertan.* Pécs
https://www.art.pte.hu/sites/www.art.pte.hu/files/files/menuek/dokument/tudomany/innovacio/zmi/banky_jozsef_szakmodszertan_vegl.pdf (2021. március. 11.)
- Baranyay László 2013. Gondolatok a zongorajátékról - A 100 éve született Gát József "Zongoramethodika" c. könyvének elemzése. *Parlando*
<https://www.parlando.hu/2013/2013-5/2013-5-08-BaranyayL.htm> (2021. március. 12.)
- Benedekfi István, Buzás Zsuzsa 2016. A hangszeratanulás lehetséges transzferhatásai. *Parlando*
https://www.parlando.hu/2016/2016-1/Benedekfi_Istvan_Buzas_Zsuzsa.pdf (2021. március 25.)
- Buzás Zsuzsa 2017. *Testing the music reading skills of 10- to 14-year-old students.*
<http://doktori.bibl.u-szeged.hu/id/eprint/3764/> (2021. március 11.)
- Dominkó István 2020. Élményalapú zeneoktatásra törekvés a 21. században. *Parlando*
http://www.parlando.hu/2020/2020-6/Dominko_Istvan_Elmenyalapu_zeneoktatas.pdf (2021. február 25.)
- Fónagy Zoltán 2014. "A klavir mellett ülnek s ábrándoznak" - Polgár és zongorája a 19. században. https://mindennapoktorteneke.blog.hu/2014/10/13/zongora_zene_polgarsag (2021. március 25.)
- Janurik Márta 2010. *A zenei hallási képességek fejlődése és összefüggése néhány alapképességgel 4-8 éves kor között.* <http://doktori.bibl.u-szeged.hu/id/eprint/602/> (2021. március 11.)
- MTA-LFZE Aktív Zenetanulás Kutatócsoport 2021. *Záró jelentés.*
https://kodaly.hu/kodaly_mta-lfze/zaro-jelentes-122198 (2021. március 29.)
- MTA-SZTE Ének-zene Szakmodszertani Kutatócsoport: *Tantárgy-pedagógiai Kutatási Program.* <https://mta.hu/tantargy-pedagogiai-kutatasi-program/mta-szte-enek-zene-szakmodszertani-kutatocsoport-107084>
<http://www2.u-szeged.hu/ezk/> (2021. március 29.)
- Mudri Szilvia 2021. Zenei fejlesztés kisgyermekkorban kontra zenei fejlesztés iskolában. *Parlando* https://www.parlando.hu/2021/2021-1/Mudri_Szilvia.pdf (2021. február. 19.)
- Pethő Villő 2011. Kodály Zoltán és követői zenepedagógiájának életreform elemei.
<http://doktori.bibl.u-szeged.hu/id/eprint/1080/> (2021. február 19.)
- Terényi Ede 2008. Zene - A csenden túl - Az interpretáció dramaturgiája. *Helikon* 21.
https://regi.helikon.ro/index.php?m_r=1476 (2021. március 27.)

Váradí Judit 2014. A zenei nevelés gyökerei. *Parlando* <https://www.parlando.hu/2014/2014-3/2014-3-17-Varadi-Zenei.htm> (2021. március 25.)

Képek

LAKNER Tamás: *Énekeskönyv 5.- tankönyv*. Bp.: Oktatási Hivatal, 2020. 99 p.
pixabay.com

YouTube videók

BACH, Johann Sebastian: *C-dúr kis preludium BWV. 933*

https://www.youtube.com/watch?v=892fojeC_QI&t=1s

BARTÓK Béla: *Gyermekeknek – Cickom, cickom*

<https://www.youtube.com/watch?v=tDW8Oo47KQ>

Erdő, erdő, erdő.... magyar népdal zongorán előadva

<https://www.youtube.com/watch?v=S1huNUXu6HI&t=1s>

PAPP Lajos: *Pókláb Manó aranyat sző szalmából*

<https://www.youtube.com/watch?v=wGiHPY4NclE&t=7s>

PROKOFJEV: *Péter és a farkas – A macska*. Zongoraátirat

<https://www.youtube.com/watch?v=wGiHPY4NclE&t=7s>

Mellékletek

1. számú melléklet: Ének-zene tankönyvi kutatás eredményének táblázatos megjelenítése

11. táblázat: *Az ajánlott zenehallgatási anyag zongorairodalma az 1-6. évfolyamokon és az ugyanennek a korosztálynak ajánlott zongora főtárgy tananyag*

Általános iskolai / zeneiskolai évfolyam	Általános iskolai zenehallgatási anyag zongorairodalma	Zeneiskolai zongora főtárgy tananyagához ajánlott kötetek
1. évfolyam / 1. zeneiskolai előképző	Bartók Béla: Gyermeknek I. (No.1., 2., 3., 7., 17.) J. S. Bach: G-dúr menüett J. Ph. Rameau: A tyúk Louis-Claude Daquin: A kakukk W. A. Mozart: C-dúr zongoravariáció Ludwig van Beethoven: Für Elise P. I. Csajkovszkij: b-moll zongoraverseny M. Muszorgszkij: Egy kiállítás képei – Kis csibék tánca a tojáshéjban C. Saint-Saens: Állatok farsangja – II. tétel: Tyúkok és kakasok C. Debussy: Gyermekkuckó – Az elefánt bölcsődala C. Debussy: Holdfény (Clair de lune)	Aszalós T.: A zongorázó gyermek - - I. és III. kötet Kurtág Gy.: Játékok I. és VI. kötet Papp L.: Zongora ABC
2. évfolyam / 2. zeneiskolai előképző	Bartók B.: Mikrokozmosz VI./No. 142. - Mese a kis légyről a bitonalitás jegyében Bartók B.: Gyermeknek I.-II. (No. 5., 6., 23., 29.) J. S. Bach: Bourré J. Haydn: Menüett P. I. Csajkovszkij: Régi francia dallam	Aszalós T.: A zongorázó gyermek I. és III. kötet Kurtág Gy.: Játékok I. és VI. kötet Papp L.: Zongora ABC Lakos Á.: Zongoraiskola
3. évfolyam / 1. zeneiskolai évfolyam	Bartók Béla: Gyermeknek III. No. 39. – Kanásznóta (Házasodik a tücsök) M. Muszorgszkij: Egy kiállítás képei – Baba Jaga kunyhója – Promenáád C. Saint-Saens: Állatok farsangja (tételek: V., VI., VIII., IX., X., XIII.) C. Debussy: Gyermekkuckó – Néger baba tánca	Bartók: Mikrokozmosz I. Kurtág Gy.: Játékok I–II., VI. Papp L.: 27 kis zongoradarab Papp L.: Meseképek Borsody L.: Címkek Bozay A.: Medáliák Haydn: Hat kis menüett zongorára Kabalevskij: 12 könnyű zongoradarab Régi táncok gyermekeknek Majkapar: Első lépések

Általános iskolai / zeneiskolai évfolyam	Általános iskolai zenehallgatási anyag zongorairodalma	Zeneiskolai zongora főtárgy tananyagához ajánlott kötetek
4. évfolyam / 2. zeneiskolai évfolyam	Bartók Béla: Román népi táncok – Bot tánc (I. tétel) J. S. Bach: d-moll preludium No. 5. (18 kis preludium) C. Saint-Saens: Állatok farsangja XIV. tétel: Finálé	2. évfolyam ajánlott anyaga Sári J.: Lépésről lépésre Sugár R.: Magyar gyermekdalok Weiner: Magyar népi muzsika
5. évfolyam / 3. zeneiskolai évfolyam	Bartók B.: 10 könnyű zongoradarab – Este a székelyeknél Bartók B.: Román népi táncok -VI. tétel Bartók B.: Gyermeknek (No. 33.) Bartók B.: Mikrokozmosz I. (No. 11., 12., 14., 31.) Liszt Ferenc: Manók tánca J. S. Bach: C-dúr preludium és fuga BWV 846. W. A. Mozart: A-dúr szonáta III. tétel – Török induló M. Muszorgszkij: Egy kiállítás képei	Bartók: Gyermeknek I., III. Bartók: Mikrokozmosz II. Kadosa P.: 55 kis zongoradarab Kadosa P.: Népdalszvit Kodály: Gyermektáncok Weiner: 20 könnyű zongoradarab A szonatina mesterei I. J. S. Bach: Az első Bach–tanulmányok Greccsanyinov: Gyermekalbum Greccsanyinov: Gyöngyszemek W. A. Mozart: A gyermek Mozart Schumann: Jugend Album Haydn: Deutsche Tänze
6. évfolyam / 4. zeneiskolai évfolyam	Bartók B.: Gyermeknek (No. 13., 18.) Bartók B.: 20 magyar népdal – 17. Ránki György: Kopogós Liszt Ferenc: Csárdás obstiné W. A. Mozart: A-dúr szonáta I. tétel W. A. Mozart: e-moll hegedű-zongora szonáta I. tétel Ludwig van Beethoven: c-moll „Patetikus” szonáta Op. 13. II. tétel Ludvig van Beethoven: cisz-moll „Holdfény” szonáta Op. 27. Ludvig van Beethoven: G-dúr szonatina F. Chopin: c-moll („Forradalmi”) etüd Op. 10. No. 12.	3. évfolyam ajánlott anyaga Bartók: Gyermeknek II. Bartók: Mikrokozmosz III. Bartók: 10 könnyű zongoradarab Durkó Zs.: Gyermekzene Ránki Gy.: Két bors ökröcske – Mese zenével J. S. Bach: 18 kis preludium Beethoven: Leichte Meisterwerke für Klavier Csajkovszkij: Jugend Album Hacsaturján: Gyermekalbum I–II. Prokofjev: Kindermusik Kabalevskij: Válogatott zongoradarabok Schubert: Táncok

**Az ének-zene órák zenei anyagának kiválasztása, felhasználásának gyakorlata az
általános iskola 1-6. évfolyamain**

Tisztelt pedagógus!

Kovácsné Kaczur Andrea vagyok, a Károli Gáspár Református Egyetem tanító szakos hallgatója.

Kutatásomban azt szeretném felmérni, hogy a hangszeres zeneirodalom hogyan jelenik meg az ének-zene órákon, a zenei képességfejlesztés mely területein és hogyan alkalmazzák azt a pedagógusok. Kérem, hogy csak akkor töltse ki az alábbi kérdőívet, ha az általános iskola 1.-6. évfolyamok valamelyikében tanít ének-zenét. A kitöltés körülbelül 10-15 percet vesz igénybe. A kitöltés önkéntes jellegű, bármikor félbeszakíthatja. Az adatfelvétel név nélkül történik. Az adatokat kizárólag a kutatás keretein belül, összesített eredmények formájában dolgozzuk fel, az etikai irányelvekkel összhangban. Az adatlap teljes kitöltésével jelzi a hozzájárulását ahhoz, hogy az adatait feldolgozhassuk.

Amennyiben bármilyen kérdése merülne fel a kutatással kapcsolatban, forduljon hozzám vagy témavezetőmhöz az alábbi elérhetőségeken keresztül:

A kutatást végző hallgató: Kovácsné Kaczur Andrea
(zs.k.andi76@gmail.com)

A témavezető: Dr. Csontosné Dr. Buzás Zsuzsa
(zsuzsabuzas@gmail.com)

Általános adatok:

1. Az Ön neme:

- a) férfi
- b) nő

2. Az Ön életkora:

- a) 18-30 év
- b) 31-40 év
- c) 41-50 év
- d) 51-60 év
- e) 61-70 év
- f) Több mint 70 év

3. Az oktatási intézmény helye, ahol Ön dolgozik:

- a) Főváros
- b) Megyeszékhely
- c) Város
- d) Kisebb település/község
- e) Falu
- f) Egyéb:

4. Az Ön pedagógiai végzettsége: (Több választ is megjelölhet!)

- a) tanító nem zenei műveltségterülettel
- b) tanító zenei műveltségterülettel
- c) ének-zenetanár
- d) zenetanár
- e) zeneművésztanár
- f) Egyéb:

5. Hány év pedagógiai tapasztalattal rendelkezik az ének-zeneoktatás területén?

- a) 0-5 év
- b) 6-10 év
- c) 11-15 év
- d) 16-20 év
- e) 21-25 év
- f) 26-30 év
- g) 31-35 év
- h) 36-40 év
- i) Több mint 40 év

6. Jelenleg az általános iskola mely évfolyamában, évfolyamaiban tanít ének-zenét?

(Több válasz is megjelölhető!)

- a) 1. évfolyam
- b) 2. évfolyam
- c) 3. évfolyam
- d) 4. évfolyam
- e) 5. évfolyam
- f) 6. évfolyam

- g) 7. évfolyam
- h) 8. évfolyam

7. Milyen hangszeren játszik? (Több válasz is megjelölhető!)

- a) nem játszom hangszeren
- b) furulya
- c) gitár
- d) zongora
- e) hegedű
- f) Egyéb:

8. Legmagasabb szintű hangszeres zenei tanulmányai:

- a) autodidakta
- b) zeneművészeti középiskola
- c) főiskolai szintű zeneművészeti képzés
- d) egyetemi szintű zeneművészeti képzés
- e) zeneiskola
- f) nem tanultam semmilyen formában
- g) Egyéb:

Zenei élményszerzéshez rendelkezésre álló eszközök

9. Milyen hangszerekkel tudnak találkozni a gyerekek az Ön által vezetett ének-zene órán? (Több válasz is megjelölhető!)

- a) saját maguk által készített hangszerekkel
- b) furulyával
- c) xilofonnal
- d) ütőhangszerekkel
- e) billentyűs hangszerrel (pianino, szintetizátor, elektromos zongora stb.)
- f) gitárral
- g) saját testükkel (body percussion)
- h) énekhanggal
- i) Egyéb:

10. Vannak-e a diákok között gyerekek, akik tanulnak valamilyen hangszeren játszani?

- a) igen
- b) nem

11. Milyen zenei eszközöket szokott alkalmazni zenei élményszerzésre az óráin? (Több válasz is megjelölhető!)

- a) saját énekemet
- b) a tanulók énekét
- c) a hangszeren tanuló diákok hangszeres előadásait
- d) CD-lemezjátszót
- e) meghívott zeneművészek, zenetanárok előadását
- f) az Ön saját hangszerjátékát
- g) youtube-videókat
- h) Egyéb:

A zenei anyag kiválasztásának gyakorlata:

12. Ön milyen zeneirodalmi anyagot alkalmaz az ének-zene óráin? (Több válasz is megjelölhető!)

- a) a választott tankönyvcsalád által javasolt zenei anyagot
- b) a tanult dalok különböző feldolgozásait
- c) az Ön által kedvelt zeneműveket
- d) a már megismert hangszerek zeneirodalmát
- e) a zeneiskolai oktatásban is használt kisebb, könnyebb hangszeres műveket
- f) Egyéb:

13. Milyen zenei stílusok jelennek meg az Ön óráin? (Több válasz is megjelölhető!)

- a) magyar népzene
- b) más népek népzeneje
- c) reneszánsz
- d) barokk
- e) bécsi klasszikus
- f) romantikus
- g) 20. századi komolyzene
- h) jazz
- i) világzene
- j) könnyűzene
- k) opera
- l) musical
- m) filmzene

n) Egyéb:

14. Milyen szempontokat vesz figyelembe a zeneművek kiválasztásakor? (Több válasz is megjelölhető!)

- a) tantervi ajánlás
- b) a zeneműhöz társuló történet
- c) ismert vagy megismerni kívánt hangszín megszólalása
- d) a zenemű jellemzői, szerkezete
- e) a zenemű hossza
- f) az előadóművész vagy együttes személye
- g) ismerős dallam, motívum felbukkanása a zeneműben
- h) ritmikai elemek a zeneműben
- i) dinamikai mozgások a zeneműben
- j) a zenemű hangulata
- k) Egyéb:

A zongorairodalom alkalmazása az ének-zene órákon

15. A zongorairodalom mely szegmensét alkalmazza az óráin? (Több válasz is megjelölhető!)

- a) az ének-zene tankönyvcsaládokban megjelenő zongorairodalmat
- b) a gyerekeknek pedagógiai céllal írt zongoraműveket
- c) a zongorairodalom „slágerdarabjait”
- d) a zenekari művek zongoraátiratait
- e) Egyéb:

16. Az órán Ön mely tevékenységekbe vonja be a zongorairodalom egyes műveit?

(Több válasz is megjelölhető!)

- a) reprodukív tevékenységekbe (például a tanult dalok kíséretként)
- b) improvizációs tevékenységekbe (például a tanulók által kitalált ritmus-osztinatóval kísérve)
- c) befogadói tevékenységekbe (zenehallgatás)

17. A zongorairodalomból mely zeneszerzők műveit használja az ének-zene óráin?

(Minden sor egy adott zeneszerző zongoraműveire vonatkozik. Jelölje be a válaszának megfelelő oszlopot! Lehetséges válaszok: 1. ha ismeri a zeneszerző műveit, de soha nem használja őket óráin. 2. Ritkán, 1-2 alkalommal jelenik meg az óráin. 3. Nem ismeri az

adott zeneszerző zongoraműveit. 4. Sokszor nyúl a zeneszerző zongoraműveihez óráin.
5. A legtöbbszor ezen zeneszerzők zongoraműveit alkalmazza óráin.)

Zeneszerző neve	1	2	3	4	5
Johann Sebastian Bach					
Joseph Haydn					
Wolfgang Amadeus Mozart					
Ludwig van Beethoven					
Domenico Scarlatti					
Frederic Chopin					
Franz Schubert					
Robert Schumann					
Felix Mendelssohn-Bartholdy					
Liszt Ferenc					
Sergey Rachmanyinov					
Bartók Béla					
Kodály Zoltán					
Claude Debussy					
Edvard Grieg					
Kadosa Pál					
Dmitrij Boriszovics Kabalevskij					
Ránki György					
Papp Lajos					
Kocsár Miklós					
Kurtág György					
Weiner Leó					
Farkas Ferenc					

A hangszeres zeneirodalom ének-zene órai felhasználásának hatásai

Jelölje be, hogy mennyire ért egyet az alábbi állításokkal! A skálán az egyest jelölje meg, ha egyáltalán nem ért egyet, és jelölje meg az ötöst, ha teljes mértékben egyet ért!

18. A tanulók örömmel hallgatják a különböző hangszeres zeneműveket.

1 2 3 4 5

19. A diákok szívesen tanulnak maguk is valamilyen hangszeren játszani.

1 2 3 4 5

20. A zeneművek előadása mögött lévő kitartó munka példaként szolgálhat a diákok számára a mindennapi életükben is.

1 2 3 4 5

21. Tanulóim szívesebben hallgatják a velük egykorú előadók által megszólaltatott zenei anyagot.

1 2 3 4 5

22. A már ismert zeneművekre örömmel végeznek mozgásos tevékenységeket diákjaim.

1 2 3 4 5

23. A tanulók szívesen fogalmazzák meg saját véleményüket egy-egy zenemű előadásával kapcsolatban.

1 2 3 4 5

24. A diákjaim tudatos figyelmét nehezen lehet a hallott zeneműre irányítani.

1 2 3 4 5

25. A diákjaim biztonsággal meg tudják különböztetni a hallott zeneműben megszólaló hangszerek hangszínét.

1 2 3 4 5

26. A tanulók nehezen azonosítják be a hallott zenemű szerkezeti felépítését.

1 2 3 4 5

27. Az órán használt hangszeres művek segítik diákjaim többszólamú készségeinek fejlődését is.

1 2 3 4 5

28. Diákjaim keverik a hallott zeneművekben egy adott dallam hangmagasságbeli, tempóbeli és dinamikai változásainak megnevezését.

1 2 3 4 5

29. A tanulóknak problémát okoz megfogalmazni ugyanannak a zeneműnek különböző előadásait hallgatva a tempóbeli változásokat.

1 2 3 4 5

30. Könnyen felismerik diákjaim a hangszeres zeneművekben megszólaló tanult ritmusképleteket.

1 2 3 4 5

31. Tanulóim szívesen énekelnek együtt hangszerekkel.

1 2 3 4 5

32. A zongoraművek hallgatásakor nem ismerik fel a hangszer különböző regisztereiben megszólaló dallamok hangmagasságbeli különbségeit.

1 2 3 4 5

33. A diákok nem ismerik fel az előadásbeli különbségeket két előadó interpretációinak összehasonlításakor.

1 2 3 4 5

34. A zenehallgatás során fontosabb a zenemű megismerése, mint az előadó megismerése.

1 2 3 4 5

35. A felhasznált hangszeres zenei anyag bővíti a gyerekek improvizációs tevékenységei során alkalmazható motívumtárát.

1 2 3 4 5

36. Ön szerint a hangszeres zeneirodalom hogyan vonható be a tanórán a reprodukív és az improvizatív tevékenységekbe?

2. számú melléklet: Online zongoraismereti teszt

1. Háttérváltozókkal kapcsolatos kérdések

Hangszerismereti teszt 10-12 éves tanulóknak

Kedves Diákok!

Kovácsné Kaczur Andrea vagyok, a Károli Gáspár Református Egyetem tanító szakos hallgatója. Kutatásomban azt szeretném felmérni, hogy mennyire ismeritek a zongorát, a zongora hangját, az előadókat, és felismeritek-e a zene alkotóelemeit. A teszt kitöltéséhez kérhetek segítséget, de nagyon fontos, hogy a válaszokat saját döntésetek és legjobb tudásotok alapján jelöljétek meg! A teszt kitöltése névtelenül történik, és csak pár percet vesz igénybe.

Előre is köszönöm a munkátokat!

***Kötelező**

1. Mi a nemed? *

☐ fiú

☐ lány

2. Milyen típusú településen laksz? *

- ☐ falu
- ☐ község
- ☐ város
- ☐ megyeszékhely
- ☐ főváros

3. Az általános iskola melyik évfolyamába jársz? *

- ☐ 4. osztály
- ☐ 5. osztály
- ☐ 6. osztály
- ☐ Egyéb: _____

4. Mi édesanyád legmagasabb iskolai végzettsége? *

- ☐ általános iskola
- ☐ szakiskola
- ☐ szakmunkásképző
- ☐ érettségi
- ☐ főiskola
- ☐ egyetem
- ☐ nem tudom

5. Mi édesapád legmagasabb iskolai végzettsége? *

- ☐ általános iskola
- ☐ szakiskola
- ☐ szakmunkásképző
- ☐ érettségi
- ☐ főiskola
- ☐ egyetem
- ☐ nem tudom

6. Milyen hangszeren tudsz játszani? *

Többet is megjelölhetsz!

- ☐ furulya
- ☐ ütőhangszereken
- ☐ gitár
- ☐ hegedű
- ☐ zongora
- ☐ nem tudok hangszeren játszani
- ☐ Egyéb: _____

7. Hány éve tanulsz zeneiskolában? *

- ☐ 1 éve
- ☐ 2 éve
- ☐ 3 éve
- ☐ 4 éve
- ☐ nem járok zeneiskolába
- ☐ Egyéb: _____

Következő

2. Az online teszt feladatai

1. / 1

A zongora, mint hangszer

8. A zongora a hangszerek mely csoportjába tartozik? *

1 pont

- ☐ vonós hangszer
- ☐ ütős hangszer
- ☐ billentyűs hangszer
- ☐ fúvós hangszer

A helyes válasz: billentyűs hangszer

2. / 1

9. Mi hiányzik a mondatból? A zongora segítségével szólal meg. *

1 pont

- ☐ kifeszített bőr
- ☐ levegő
- ☐ különböző vastagságú húrok
- ☐ pengető

A helyes válasz: különböző vastagságú húrok

3. / 1

10. A zongorának mely részét látod a képen? *

1 pont

- ☐ billentyűzet
- ☐ pedál
- ☐ kalapács
- ☐ páncéltőke

A helyes válasz: billentyűzet

4. / 1

11. A felsoroltak közül melyik a legrégebbi fejlesztésű hangszer? *

1 pont

- ☐ pianinó
- ☐ szintetizátor
- ☐ zongora
- ☐ csembaló

A helyes válasz: csembaló

5. / 1

12. Mi a képen látható hangszer neve?

1 pont

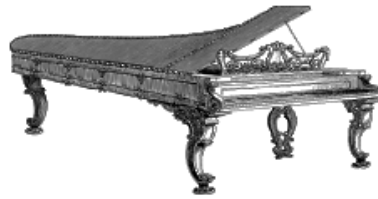
- ☐ pianinó
- ☐ csembaló
- ☐ orgona
- ☐ zsiráfzongora

A helyes válasz: zsiráfzongora

6. / 1

13. A zongorán hogyan lehet egyre hangosabb hangokat játszani? *

1 pont

- ☐ pedál lenyomásával
- ☐ a fedél felnyitásával
- ☐ a billentyű erőteljesebb leütésével
- ☐ hangszóró bekapcsolásával

A helyes válasz: a billentyű erőteljesebb leütésével

7. / 1

14. Mi üti meg a húrt a zongorabillentyű lenyomásakor? *

1 pont

- ☐ toll szárából készített pengető
- ☐ fém- vagy faérintő
- ☐ ütő
- ☐ kalapács

Vissza

Következő

A helyes válasz: kalapács

8. / 1

Zeneszerzők, előadók

15. Ki az a magyar zongoraművész és zeneszerző, aki a magyar népdalgyűjtés egyik úttörője volt? *

1 pont

- ☐ Ránki György
- ☐ Papp Lajos
- ☐ Kadosa Pál
- ☐ Bartók Béla

A helyes válasz: Bartók Béla

9. / 1

16. Ismerd fel! Ki a képen látható magyar zongoraművész? *

1 pont

- ☐ Kocsis Zoltán
- ☐ Vásáry Tamás
- ☐ Fischer Annie
- ☐ Bogányi Gergely

A helyes válasz: Kocsis Zoltán

10. / 1

17. A felsorolt zeneszerzők közül ki ő? Már 5 évesen komponált, 6 évesen koncertezett a királyi udvarokban. Csodagyerek volt. *

1 pont

- ☐ Johann Sebastian Bach
- ☐ Wolfgang Amadeus Mozart
- ☐ Kodály Zoltán
- ☐ Frederic Chopin

A helyes válasz: Wolfgang Amadeus Mozart

11. / 1

12. / 1

18. Keresd a kakukktójást! *

1 pont

☐ Cziffra György

☐ Jandó Jenő

☐ Havasi Balázs

☐ Kodály Zoltán

19. Indokold meg, miért őt jelölted kakukktójásként? *

Saját válasz

Nyílt végű feladatok, egyéni válaszellenőrzést igényel. Példák az elfogadott válaszokra:

11. / 1

Kodály Zoltán

Havasi Balázs

12. / 1

Ő zeneszerző, a többiek zongoraművészek.

Népdalokat gyűjtött.

Vonós hangszeren is játszott.

Könnyűzenei előadó.

Ma is élő kortárs művész.

20. A felsorolt zeneszerzők közül ki az, aki nem írt zongorára műveket? * 1 pont

☐ Wolfgang Amadeus Mozart

☐ Frederic Chopin

☐ Antonio Vivaldi

☐ Liszt Ferenc

Vissza Következő

A helyes válasz: Antonio Vivaldi

Zenei képességek felmérése

1. videó: Hallgasd meg ezt a rövid művet! Válaszolj a kérdésekre!

1. videó: <https://www.youtube.com/watch?v=tDW8Oo47KQ>
- Bartók Béla: Gyermekeknek – Cickom, cickom
- Előadó: Gabos Gábor - zongora
- Album: Zenei bemutatások az általános iskola 1-6 osztálya számára
- 1964 Hungaroton Records Ltd.

14. / 1

21. Melyik gyermekdalt ismerted fel? *

1 pont

- ☐ Bújj, bújj, zöld ág
- ☐ Szegény legény vagyok én
- ☐ Csillagok, csillagok
- ☐ Cickom, cickom

A helyes válasz: Cickom, cickom

15. / 1

22. Milyen hangszert hallottál? *

1 pont

- ☐ zongora
- ☐ gitár
- ☐ orgona
- ☐ csemláló

A helyes válasz: zongora

16. / 1

23. Három részből áll a zenemű. Melyik betűsorral jellemeznéd a darab felépítését? (Azonos betű azonos dallamot jelent.) *

1 pont

Olvasd el a kérdést, majd újra hallgasd meg az előbbi videót az új szempont szerint!

- ☐ A A B
- ☐ A B B
- ☐ A B A
- ☐ A A A

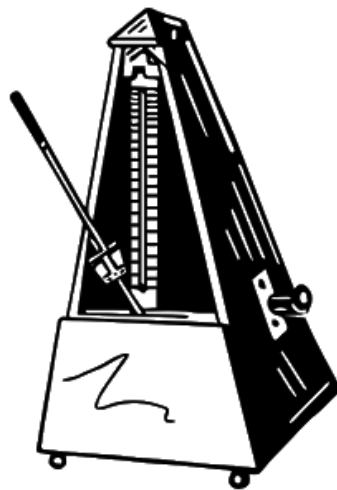
A helyes válasz: A B A

17. / 1

24. Melyik állítás igaz a zenemű középső részére? *

1 pont

Olvasd el a kérdést és a lehetséges válaszokat, majd újra hallgasd meg az előbbi videót az új szempont szerint!

- ☐ gyorsabb tempójú a középső rész
- ☐ magasabb hangmagasságban szólal meg a középső rész
- ☐ lassabb tempójú a középső rész
- ☐ alacsonyabb hangmagasságban szólal meg a középső rész

A helyes válasz: gyorsabb tempójú a középső rész

25. Figyeld meg a dallamhoz tartozó kíséretet! Jelöld meg az igaz állításokat! *

Olvasd el a kérdést és a lehetséges válaszokat, majd újra hallgasd meg az 1. videót az új szempontokra figyelve!

2 pont

- ☐ A kíséret mélyebben szólal meg, mint a dallam.
- ☐ A kíséretben egyszerre több hang szólal meg.
- ☐ A kíséretben egyszerre mindig csak egy hang szól.
- ☐ A kíséret magasabban szólal meg, mint a dallam.

A helyes válasz: A kíséret mélyebben szólal meg, mint a dallam.

A kíséretben egyszerre több hang szólal meg.

2. videó: Ez egy ismerős mű lesz, ám eddig más hangszereken hallottad! Felismered?

2. videó: <https://www.youtube.com/watch?v=wGiHPY4NcIE&t=7s>

Prokofjev: Péter és a farkas – A macska

Zongoraátírat: David Blackwell

youtube-videó neve: ABRSM Piano 2017-2018, Grade 2, C2 Prokofiev - The Cat (from Peter and the Wolf, Op. 67)

feltöltő neve: Piano Music

feltöltés ideje: 2016. 07. 29.

19. / 1

26. Válaszd ki, melyik zeneművet hallottad? *

1 pont

- ☐ Vivaldi: Tavasz
- ☐ Prokofjev: Péter és a farkas
- ☐ Kodály: Háry János
- ☐ Saint-Saens: Az állatok farsangja

A helyes válasz: Prokofjev: Péter és a farkas

20. / 1

27. Hallgasd meg újra a 2. videót! Számold meg, hányszor hallasz a zenei részletben nyújtott (tám-ti) ritmust! Jelöld be a kapott eredményt! *

1 pont

- ☐ 1
- ☐ 2
- ☐ 3
- ☐ 4

A helyes válasz: 4

3. videó: Papp Lajos: Pókláb Manó aranyat sző szalmából

3. videó: <https://www.youtube.com/watch?v=EXa90HJ0hNc>

Papp Lajos: Pókláb Manó aranyat sző szalmából

Előadó: Gergely Eszter – zongora

Felvétel: Bartók Béla AMI hangstúdiója, Pápa, 2004

21. / 1

28. Mit gondolsz? Miért Pókláb a neve ennek a manónak? Figyeld meg jól a zenét! Válaszd ki a hallottak alapján a szerinted legjobb választ! * 1 pont
Ha szükséges, hallgasd meg újra a videót!

- ☐ nagyon gyors
- ☐ sok lába van
- ☐ tud ugrálni
- ☐ egyhelyben topog, forgolódik

Mindegyik válasz helyes. Az adott válasz tükrözi, milyen zenei elem ragadta meg a kitöltőt.

- nagyon gyors	tempóészlelés
- sok lába van	harmóniaészlelés
- tud ugrálni	hangmagasságészlelés
- egyhelyben topog, forgolódik	zenei szerkezet észlelése

4. videó: J. S. Bach: C-dúr kisprelúdium

4. videó: https://www.youtube.com/watch?v=892fojeC_QI&t=1s

J. S. Bach: C-dúr kis preludium BWV 933.

Előadó: Gerard Ratigan – csembaló

22. / 1

29. Milyen hangszert hallasz a 4. videóban? *

1 pont

- ☐ zongora
- ☐ gitár
- ☐ orgona
- ☐ csembaló

A helyes válasz: csembaló

5. videó: Figyeld meg a dal kezdősorát!

5. videó: <https://www.youtube.com/watch?v=S1huNUXu6HI&t=1s>

Erdő, erdő, erdő... - magyar népdal

youtube-videó címe: Zongora – kottaolvasási gyakorlatok 9.

feltöltő: Pianoschool – Zongoraiskola

30. Válaszd ki, hogy melyik sorszámú kottát szólaltatták meg! *

1 pont

1.

2.

3.

4.

☐ 1.☐ 2.☐ 3.☐ 4.

A helyes válasz: 4.

3. Az online tesztrel kapcsolatos attitűd-vizsgálat kérdései

31. Milyen nehézségűnek találtad a tesztet? *

- ☐ nagyon könnyű volt
- ☐ könnyű volt
- ☐ közepes volt
- ☐ nehéz volt
- ☐ nagyon nehéz volt

32. Hogy érzed, hogy sikerült megoldanod a feladatokat? *

- ☐ nagyon jól
- ☐ jól
- ☐ közepesen
- ☐ rosszul
- ☐ nagyon rosszul

Vissza

Küldés

4. Az online teszt záróoldala:

Hangszerismereti teszt 10-12 éves tanulóknak

Válaszát rögzítettük.

Pontszám megtekintése

[Másik válasz küldése](#)

Ezt a tartalmat nem a Google hozta létre, és nem is hagyta azt jóvá. [Visszaélés jelentése](#) - [Felhasználási feltételek](#) - [Adatvédelmi irányelvek](#)

Google Űrlapok

A szakdolgozat címe: A zongorairodalom általános iskolai, ének-zene órai alkalmazásának gyakorlata és lehetőségei

NYILATKOZAT

Alulírott Kovácsné Kaczur Andrea, a Károli Gáspár Református Egyetem Tanítóképző Főiskolai Karának tanító szakos IV. évfolyamos hallgatója kijelentem, hogy:

- a fenti címen elkészített dolgozatomat önállóan készítettem el,
- a dolgozatot más felsőoktatási intézményben, ill. egyetemünk más karán nem nyújtottam még be,
- a dolgozatban szerepeltetett – más szerzőktől származó – gondolatokat és idézeteket tudományos munkához méltóan, megfelelően jelöltem meg.
- Hozzájárulok, hogy dolgozatomat elektronikus plágium vizsgálaton átfuttassák.
- a leadott dolgozat nyomtatott és elektronikus példányai tartalmilag és formailag teljes egészében megegyeznek.

Kecskemét, 2021. április 20.

.....

aláírás